

İstinaf Kanun Yoluna Başvuruda Harç ve Giderlerin Ödenmemesi veya Eksik Ödenmesinin Sonuçları ve Yargılama Sürecine Etkisi^(*)

The Consequences of Fully or Partly Non-Payment of Court Fees and Litigation Costs During Application for Appeal in Civil Case and Their Effects on the Trial Process

Mesut ERTANHAN^(**)

Öz:

Dava açılması ve çekişmesiz yargı işlerine başvurularda olduğu gibi ilk derece mahkemelerince hüküm verildikten sonra kanun yollarına başvurulması, Hukuk Muhakemeleri Kanununa ve temel olarak Harçlar Kanununa göre, yargı harçlarına tabidir. İlaveten istinaf incelemesi için yapılabilecek masraflar bakımından gider avansı da ödenmesi zorunludur.

Harçların bir kısmı istinaf kanun yoluna başvuru dilekçesinin verilmesi sırasında peşin ödenmekte, bir kısmı da istinafta karar verilmesinden sonra yatırılmaktadır. Ayrıca istinaf sürecinde yapılan işlemlere bağlı olarak ödenen harçlar da vardır. Ancak, istinaf başvurusunda alınacak karar ve ilam harcının belirlenmesi hususu tartışmalıdır.

Hukuk Muhakemeleri Kanununda harçların ve gider avansının istinaf başvurusu sırasında başvuran tarafından ödeneceği belirtilmiş ve ayrıca harç ve gider avansının ödenmemesi veya eksik ödenmesi halinde ne gibi işlem yapılacağı da düzenlenmiştir. Buna göre ilgili tarafa kesin süre verilir, tamamlanmaması halinde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı bildirilir. Harç ve giderlerin ödenmemesi veya eksikliğinin tamamlanmaması halinde istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına karar verilmektedir. Bu hususta Harçlar Kanununda da genel anlamda bir hüküm bulunmakta ve söz konusu hükme göre harçlar ödenmedikçe davada başka safhaya geçilememekte, yani yargılama süreci devam ettirilememektedir.

---

^(*) Araştırma Makalesi / *Research Article*
Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 08.01.2025
Yayınlanmasının Kabul Edildiği Tarih: 12.03.2025
DOI: <https://doi.org/10.58733/imhfd.1615772>

Bu makaleye atıf için: ERTANHAN, Mesut, “İstinaf Kanun Yoluna Başvuruda Harç ve Giderlerin Ödenmemesi veya Eksik Ödenmesinin Sonuçları ve Yargılama Sürecine Etkisi”, **İMİHFD**, C. 10, S. 1, 2025, s. 343-388

^(**) *Dr. Öğr. Üyesi*, Antalya Bilim Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul - Türkiye
E-posta: mesut.ertanhan@antalya.edu.tr
Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-3665-7533>

Genel anlamda ifade etmek gerekirse, harçların ve gider avansının istinaf başvurusu sırasında ödenmemesi veya eksik ödenmesi halinde, dava dosyası istinaf mahkemesine gönderilmez. Başvurucu eksiklikleri yapılan bildirimle rağmen tamamlamazsa istinaf başvurusu yapılmamış sayılır. Bu karara karşı kanun koyucu yeniden istinafa gitme imkânı getirmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Harç, Eksik Harç, İstinafa Başvuru, İstinaf Harç ve Giderleri, Başvurunun Yapılmamış Sayılması.

Abstract:

Like bringing a lawsuit and commencing another legal action, after making decision by any first instance court, the application for appeal as a legal remedy is subject to pay court fees and litigation expenses under provisions of Turkish Fees Code and Civil Procedure Code.

Some of court fees have to be paid during the application for appeal, and some of them are to be paid after the judgment of the court. In addition, there are court fees to be paid during the judicial process depending on legal transactions made by the judge or parties, too.

The Code of Civil Procedure states that the fees and advance of expenses shall be paid by the applicant at the time of filing the appeal and also regulates what action will be taken in case of non-payment or incomplete payment of advance fees and expenses. Accordingly, the relevant party is given a definite time, and if it is not completed, it is reported that it will be deemed to have abandoned the appeal application.

If the fees and expenses are not paid or completed, it is decided that the appeal application is deemed not to have been made. In this regard, there is a general provision in the Law on Fees and according to this provision, unless the fees are paid, another stage cannot be started in the judicial process, that is, the case cannot be continued.

Generally speaking appeal is given a definite time, and if it is not completed, the appeal application is deemed not to have, if the fees and advance on expenses are not paid or are paid incompletely at the time of the appeal, the case file will not be sent to the court of appeal. The party applying for the appeal has been made.

Keywords:

Court Fees, Non-Payment Court Fees, The Application for Appeal, Fees and Expenses for Appeal, The Appeal Application Deemed not to Have Been Made.

GİRİŞ

Yargı hizmetleri, birçok hizmetten farklı olarak bizzat devlet tarafından kişilere götürülmesi gereken asli bir hizmet türüdür (AY m.9, 36, 138 vd., AİHS m.6, 13). Kişileri hak ve alacaklarına kavuşturmak amacıyla Devlet, mahkemeler veya icra ve iflas teşkilatı vasıtasıyla hizmet verir. Bu hizmetler dolayısıyla yapılan giderlerin bir kısmı, bu hizmetten yararlanan gerçek ve tüzel kişilerden alınmaktadır¹. Devletin mahkemeler ile icra ve iflas teşkilatı aracılığıyla sundu-

¹ "...yargı harçları devletin mahkemeler aracılığı ile yaptığı hizmete, ondan yararlananların katkısıdır..." Bkz. Yar. İBK, E. 1983/5, K. 1983/6, 16.12.1983, (Çevrimiçi) <https://www.turkhukuk sitesi.com.tr>, E.T. 25.11.2024. Benzer tanımlamalar için bkz. ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder / TAŞPINAR-AYVAZ, Sema, / HANAĞASI, Emel, **Medeni Usul Hukuku**, 10. Basım, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s. 665 vd.; YILMAZ, Ejder, "Yargılama Giderlerinin İşlevi ve Sosyal Hukuk Devleti", **Ankara Barosu Dergisi**, 1984/2, s. 200-204.

ğu faaliyet sebebiyle, bu faaliyetten yararlananlardan aldığı temel ücret harçlarıdır².

Mahkemeler ve icra ve iflas teşkilatı aracılığı ile sunulan yargılama ve takip faaliyetleri için alınan “harçlar” yanında, özellikle ilgili dava veya takip için birtakım giderler de yapılmaktadır. Söz konusu giderler (adli yardım hariç) kural olarak Devlet tarafından karşılanmamaktadır. Öncelikle yapılacak giderin niteliğine bağlı olarak dava açan veya talepte bulunandan gider avansı olarak alınmaktadır (HMK m.120). Sonrasında ise, davanın niteliğine bağlı olarak haksız çıkan tarafın sorumluluğuna hükmedilmektedir (HMK m.326).

Yargılama giderleri kavramını, dar anlamda, “Bir davanın görülmesi ve sonuçlandırılarak karara bağlanması amacıyla yapılan tüm giderler ile ödenen harçlar ve kanuni vekâlet ücreti toplamı” şeklinde tanımlayabiliriz³. Tanımlamada yer alan “bir davanın görülmesi ve sonuçlandırılarak karara bağlanması” açıklaması veya cümlesinden sadece “ilk derece mahkemelerindeki yargılama faaliyeti” anlaşılmalıdır. Zira kanun yollarına başvuru ve kanun yollarında yer alan mahkemelerin faaliyetleri de bu tanım kapsamındadır.

Çalışmamızda, istinaf kanun yoluna başvuruda ödenmesi gereken harç ve gider avansının hiç ödenmemesi veya eksik ödenmesinin sonuçları ve dolayısıyla yargılama süreci üzerinde yarattığı etkiler ortaya konulmaktadır. Bu kapsamda öncelikle, istinaf kanun yolu ve kanun yoluna başvuru usulü hakkında genel açıklamalarda bulunularak ilgili Kanunlar ve yargı kararlarından hareketle, ödenecek harç ve gider avansının nasıl tespit edileceği açıklanmaktadır. Sonrasında, istinafa başvuruda ödenmesi gereken harç ve gider avansının nasıl tahsil edileceği ve varsa eksikliklerin nasıl tamamlattırılacağı konusunda ayrıntılı açıklamalar yapılmaktadır. Bu kapsamda harç ve gider avansındaki eksiklik, kanun yolu sürecinin hangi safhasında tespit edilmiş ise, içerisinde bulunulan sürece göre, mahkemelerce hangi işlemlerin, nasıl yapılacağı konuları üzerinde durulmaktadır. Ayrıca istinaf kanun yolu sürecinde, esas incelemesi dâhil, ilk derece mahkemesi ile bölge adliye mahkemesince hangi tür kararların alınması gerektiği hususuna da değinilmektedir. Son olarak,

² Devletin yargı organları vasıtasıyla sunmuş olduğu yargılama faaliyeti dolayısıyla, bu faaliyetten yararlananlardan, belirli meblağlarda ve oranlarda makbuz karşılığı tahsil etmiş olduğu paralar, “yargılama harçları” olarak adlandırılır. Bkz. TANRIVER, Süha, **Medeni Usul Hukuku**, 6. Bası, Yetkin Yayıncılık, C. I, Ankara, 2024, s. 1209. “Kurulan mahkemeler, istihdam edilen personel sayısı ve yerine getirilen hizmetin yoğunluğu dikkate alındığında, devletin, bu giderleri doğrudan hazineden karşılayarak altından kalkması oldukça zordur.” Bkz. TERCAN, Erdal / RÜZGARESEN, Cumhur, “Harçlar Kanunu m.28/a ve m.32'nin Mahkeme Kararları ve Yeni Kanuni Düzenlemeler Işığında Değerlendirilmesi”, **Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2010, C. XIV, S. 1-2, s. 138.

³ ERTANHAN, Mesut, **Yargılama ve Takip Giderleri**, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 33.

mevcut düzenlemeler kapsamında yargılama süreci boyunca karşılaşılabilecek ihtimaller dâhilinde istinaf harç ve gider avansındaki eksikliklerin tamamlanması ve tamamlanmaması halinde ortaya çıkabilecek hukuki sonuçlar ile yargılama süreci üzerinde yaptığı etkiler ortaya konulmaktadır.

I. İSTİNAF KANUN YOLUNA BAŞVURUDA ÖDENECEK HARÇ VE GİDER AVANSININ BELİRLENMESİ VE ÖDENMESİ USULÜ

A. Genel Olarak Bölge Adliye Mahkemelerinde İstinaf Kanun Yolu

İstinaf kanun yoluna, kural olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunumuzun⁴ 341. maddesinde belirtildiği üzere, ilk derece mahkemelerinin nihai kararları ile Kanunda sayılan diğer kararlarına karşı başvurulabilir⁵. İstinaf kanun yolunda başvurunun yapılacağı merci bölge adliye mahkemeleridir. Diğer yandan, ilk derece mahkemelerinin hangi kararlarının istinaf edilebileceği veya sınırlandırılmaların neler olduğu, esasen Hukuk Muhakemeleri Kanununda yer almakla

⁴ Bundan böyle makalede, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, kısaltılmış olarak “Kanun” ibaresi şeklinde ya da HMK kısaltması ile kullanılacaktır.

⁵ İstinaf kanun yolu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZTEK, Selçuk, **Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf ve Temyiz**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2021; COŞKUN, Mahmut, **İstinaf ve Temyiz**, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024; ÇİFTÇİ, Murat Özgür, **Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf**, 3. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016; ÖZEKES, Muhammet, **Medeni Usul Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi, İstinaf ve Temyiz**, TBB Yayını, 2. Bası, Ankara, 2011; GENÇCAN, Ömer Uğur, **Hukuk Davalarında İstinaf ve Temyiz Uygulaması**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2018; BOZTAŞ, Nevzat, **Türk Medeni Usul Hukukunda İstinaf**, Aristo Yayınları, İstanbul, 2020; AKKAYA, Tolga, **Medeni Usul Hukukunda İstinaf**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2009; ALBAYRAK, Adem / ARSLAN, Cihat, **Hukukta İstinaf Uygulaması**, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2016; KURTOĞLU, Tülin, **Özel Hukukta İstinaf Denetimi ve Uygulaması**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2017; YILMAZ Ejder, **İstinaf**, Yetkin Yayıncılık, 2. Bası, Ankara, 2005; AKİL, Cenk, **İstinaf Kavramı**, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2010; KARADEMİR AYDEMİR, Dilek, **Medeni Usul Hukukunda Mahkemelerin Yetkisi**, 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, 80 vd.; KADAYIÇI, Derya Ece, **Medeni Usul Hukukunda İstinaf**, Seçkin, Ankara, 2020; ALBAYRAK, Adem, **Hukukta İstinaf Uygulaması**, 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017; Kuru, Baki / AYDIN, Burak, **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku**, 7. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 489 vd.; YILMAZ, Ejder, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, Yetkin Yayıncılık, C. II, Ankara 2021, s. 4889 vd.; ARSLAN /YILMAZ/TAŞPINAR-AYVAZ / HANAĞASI, Usul Hukuku, s. 665 vd.; ATALI, Murat / ERMENEK, İbrahim, **Medeni Usul Hukuku**, 6. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s. 317 vd.; BUDAK, Cem / KARAASLAN, Varol, **Medeni Usul Hukuku**, Filiz Kitapevi, 5. Bası, İstanbul, 2023, 407 vd.; Görgün, L. Şanal / BÖRÜ, Levent / KODAKOĞLU, Mehmet, **Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayıncılık, 13. Bası, Ankara, 2024, s. 691 vd.; PEKCANİTEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet, **Medeni Usul Hukuku**, Ders Kitabı, On İki Levha, 12. Bası, İstanbul, 2024, s. 481 vd.; PEKCANİTEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet, **Medeni Usul Hukuku, Temel Bilgiler**, On İki Levha, 18. Bası, İstanbul, 2024, §18, IV; ATALI, Murat / ERMENEK, İbrahim / ERDOĞAN, Ersin, **Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayıncılık, 7. Bası, Ankara, 2024, s. 623 vd.; YILDIRIM, M. Kamil, **Hukuk Devletin Gereği-İstinaf**, Nesil Matbaacılık, İstanbul 2000; TANRIVER, Süha, **Medeni Usul Hukuku**, C. II, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 54 vd.; YÜCEL, Mehmet, **İstinaf Kanun Yolu**, Legal Yayın Evi, Ankara, 2023; ŞAHİN, Çağatay Serdar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca İstinaf Yargılamasında Ön İnceleme Aşaması, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C. 21, Özel S., 2019, s. 2664 vd.

birlikte, diğer Kanunlarda⁶ da düzenlemeler mevcuttur⁷. Bu sınırlandırmalar genel olarak, dava konusunun para veya parayla ifade edildiği hallerde, karara bağlanan parasal tutara göre veya karara bağlanan şeyin parasal tutarına göre ya da davanın konusu itibarıyla olmaktadır. Örneğin, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu⁸ (İİK) m.363'te parasal sınırlar yanında konu bakımından da icra mahkemesinin kararlarına karşı istinaf kanun yolu sınırlandırılmıştır⁹.

İstinaf dilekçesi¹⁰, ilk derece mahkemelerinin istinaf kanun yoluna gidilebilecek (HMK m.341) kararlarına karşı kural olarak iki hafta içinde verilmelidir (HMK m.345). Bu süre, hak düşürücü nitelikte olup, ilamın usulen taraflardan her birine tebliğiyle işlemeye başlar¹¹. Kanunda öngörülmüş olması halinde istinaf süresi tefhim (yüze karşı yapılan bildirim)¹² ile de başlayabilir. İstinaf yoluna başvuru süresine ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır¹³. İstinaf başvuru

⁶ Örneğin bkz. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m.21; RG 10/5/1969, S. 13195.

⁷ İstinafa başvuru şartları ile ilgili olarak bkz. DEREN YILDIRIM, Nevhis, "İstinafa Başvuru Şartları", **MİHBİR** 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim, 2017, Ankara 2018; AKİL, **İstinaf Kavramı**, s. 20 vd.; COŞKUN, s. 114 vd.; ARSLAN / YILMAZ / TAŞPINAR-AYVAZ / HANAĞASI, **Usul Hukuku**, s. 667 vd.; GÖRGÜN / BÖRÜ / KODAKOĞLU, s. 695 vd. İstinafta verilebilecek kararlar ile ilgili olarak bkz. TAŞPOLAT TAGSAVUL, Melis, "İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilecek Kararlar", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Y. 2018, S. 4, s. 323 vd.

⁸ Bkz. RG, 19/6/1932, S. 2128.

⁹ Bu anlamada belirtmekte yarar vardır ki, İcra ve İflas Kanununun 363-366. maddelerinde belirtildiği üzere, icra mahkemelerinin kararlarının istinaf ve temyiz incelemeleri, Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre yapılır. İlgili ister ve ücretini verir veya gönderirse karar özeti en seri vasıtalarla mahalline bildirilir. Yargıtay'ın icra ve iflas işlerine bakan hukuk dairesinin kararlarına karşı genel hükümlere göre direnme kararı verilebilir.

¹⁰ Başvuru dilekçesi ile ilgili olarak bkz. PEKCANİTEZ / ATALAY/ÖZEKES, **Usul Hukuku** s. 493 vd.; PEKCANİTEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 494 vd.; ARSLAN / YILMAZ / TAŞPINAR-AYVAZ / HANAĞASI, **Usul Hukuku**, s. 670 vd.; ÇİFTÇİ, s. 209 vd.; GÖRGÜN / BÖRÜ / KODAKOĞLU, s. 703 vd.; KADAYIFÇI, s. 102 vd.; BOZTAŞ, **İstinaf**, s. 83 vd.; ALBAYRAK / ARSLAN, s. 84 vd. ile 99 vd.; COŞKUN, s. 114 vd.; ATALI / ERMENEK / ERDOĞAN, **Usul Hukuku**, s. 643 vd.; TANRIVER, **Usul-C.II**, s. 67 vd.

¹¹ Ancak mecburi dava arkadaşlığında dava arkadaşları arasında sıkı bir ilişkinin olması ve tek bir davanın bulunması sebebiyle kanun yoluna müracaatta kural olarak en son mecburi dava arkadaşına yapılan tebliğ tarihi esas alınmalıdır. Bkz. YAVAŞ, Murat, **Medeni Usul Hukukunda Temyiz**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 38, 42.

¹² 7499 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler neticesinde İİK ve HMK'da yer alan "tefhim" ibareleri kanun metinlerinden çıkarılmış kanun yollarına başvuru süreleri de iki hafta olarak düzeltilerek yeknesaklık sağlanmıştır.

¹³ Bkz. ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder / TAŞPINAR-AYVAZ, Sema / HANAĞASI, Emel, **İcra ve İflas Hukuku**, 10. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s. 80, s. 85 vd. ve s. 700 vd.; ARSLAN / YILMAZ / TAŞPINAR-AYVAZ / HANAĞASI, **Usul Hukuku**, s. 670; ATALI, Murat / ERMENEK, İbrahim / ERDOĞAN, Ersin, **İcra ve İflas Hukuku**, 8. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s. 46 vd.; s. 556 vd.; s. 715 vd.; ATALI / ERMENEK / ERDOĞAN, **Usul Hukuku**, s. 633 vd.; s. 644 vd.; PEKCANİTEZ / ATALAY/ÖZEKES, s. 493 vd. ile s. 510 vd.; PEKCANİTEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / SUNGURTEKİN-ÖZKAN, Meral / ÖZEKES, Muhammet, **İcra ve İflas Hukuku**, Ders Kitabı, On İki Levha, 11. Bası, İstanbul, 2024, s. 57 vd. ile s. 503 vd. ve 552 vd.; ATALI / ERMENEK, **Usul Hukuku**, s. 326 vd.; ÇİFTÇİ, 108 vd.; GÖZÜTOK, s. 65 vd.; KADAYIFÇI, s. 105 vd.; GENÇCAN, s. 84 vd.; BOZTAŞ, **İstinaf**, s. 66 vd.; KURTOĞLU, s. 70 vd.; TANRIVER, **Usul C.II**, s. 73 vd.; BUDAK / KARAASLAN, s. 413 vd.; GÖRGÜN / BÖRÜ / KODAKOĞLU, s. 699-701.

hakkı olan taraf, istinaf süresi içinde dilekçesini zamanında vermiş, ancak dilekçesinde gerekçe belirtmemiş ise, istinaf dilekçesi reddedilmez. Başvurucunun istinaf süresi içinde vermiş olduğu başvuru dilekçesi, HMK m.342’de belirtildiği şekilde istinaf edenin kimliği ve imzasıyla istinaf olunan kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşıması hâlinde, diğer şartlar bulunmasa bile, reddedilmeyip, istinaf incelemesi yapılır. Dolayısıyla belirtilen nitelikteki istinaf başvurusu geçerli bir başvurudur¹⁴. HMK’nın 342/3 ve 355. maddeleri gereği, kamu düzenine ilişkin hususlar¹⁵ yönüyle başvuruda bulunanın gerekçesiz de olsa mevcut dilekçesine göre inceleme yapılır.

Diğer yandan 7499 sayılı, Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla¹⁶ yapılan değişiklikler neticesinde, İİK ve HMK’da yer alan “tefhim” ibareleri kanun metinlerinden çıkarılmış¹⁷, kanun yollarına başvuru süreleri de iki hafta olarak düzeltilerek yeknesaklık sağlanmıştır. Bu anlamda icra mahkemesi kararlarına karşı on gün olan istinaf süresi değiştirilerek iki haftaya çıkarılmıştır (İİK m.363).

Uygulamada hukuk mahkemeleri tarafından, hükümde kanun yolu süresinin hatalı olarak gösterilmiş olması durumunda, nasıl bir uygulama yapılacağı hususunda Yargıtay’ın hukuk daireleri arasında farklı içtihatlar ortaya çıkmıştı. Bazı hukuk daireleri kanun yolu süresi hatalı olarak, daha uzun gösterilmiş olsa dahi, Kanunda belirtilen süreden sonra yapılan başvuruların incelenmeyeceğini belirtmişlerdir. Diğer hukuk dairelerinin içtihadı ise kanun yolu süresi hatalı gösterilmiş olsa da bu süre içerisinde yapılan başvuruların inceleneceği yönünde idi. Anayasa Mahkemesi¹⁸ tarafından bireysel başvurular üzerine kararlarda da, kişilere kanun yollarına başvuru hakkının etkili biçimde kullanma

¹⁴ Uygulamada taraflar, süre tutum dilekçesi adı altında gerekçe belirtmeden istinaf dilekçesi vermektedirler. HMK’da süre tutumuna yönelik herhangi düzenleme olmadığı gibi, bu yöndeki başvurular istinaf kanun yoluna başvuruda süreleri de durdurmaz.

¹⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. AKTEPE ARTIK, Sezin, “İstinaf Kanun Yolunda Kamu Düzeni Kavramı, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 134, Y. 2018, s. 257-292; KONURALP, Haluk, “İstinafta Kamu Düzeni Kavramı, Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı, İzmir/Çeşme 19-20 Ekim 2003, 1-2 Ekim 2004, **Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı II-III**, s. 18 vd.; ŞAHİN, s. 2684-2685; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR-AYVAZ/ HANAĞASI, **Usul Hukuku**, s. 701; TANRIVER, **Usul C.II**, s. 64; COŞKUN, s. 118; GÖRGÜN / BÖRÜ / KODAKOĞU, **Usul Hukuku**, s. 701; ATALI / ERMENEK/ ERDOĞAN, **Usul Hukuku**, s. 637, BUDAK / KARAASLAN, s. 412.

¹⁶ Bkz. RG 12.03.2024, S. 32487.

¹⁷ Örneğin İİK m.164, 182, 254, 293, 308/a, 308/e maddelerindeki “on gün” ibareleri çıkarılmış; yerine “iki hafta” ibareleri eklenmiş; yine İİK m.353 ve 363’te yer alan tefhim ibareleri madde metninden çıkartılmıştır. Benzer olarak HMK m.43, 44 ve 398’de yer alan tefhim ibareleri de madde metinlerinden çıkarılmıştır.

¹⁸ Bkz. AYM, Bayar ve Gürbüz Türkiye, B. No: 37569, 27.11.2012, § 42; Muammer Tatar, B. No: 2014/819, 09.06.2016, § 51, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>, E.T. 22.02.2025.

imkânının tanınması gerektiği, Anayasanın m.36, 40/2 hükümleri dikkate alındığında mahkemelerin başvuru sürelerini kararlarında göstermelerinin yeterli olmayacağı, aynı zamanda doğru olarak göstermeleri de anayasal ve yasal gereklilik olduğu ifade edilmiştir. Anayasa Mahkemesi kanun yolu süresinin hatalı gösterildiği durumda, istemi süre yönünden reddeden uygulamanın mahkemeye erişim hakkının özünü zedelediğini ve adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini kabul etmiştir.

Yargıtay¹⁹ daha sonra verdiği içtihadı birleştirme kararında, Anayasanın m.36, 40/2 hükümleri yanında, HMK m.297 hükümleri de dikkate alındığında, mahkemelerin başvuru sürelerini kararlarında göstermelerinin yeterli olmayacağı, aynı zamanda doğru olarak göstermeleri de anayasal ve yasal gereklilik olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla, Yargıtay, dava sonunda verilen kararlarda, kanun yolu süreleri hatalı gösterilmekle birlikte, bu süre içerisinde kanun yoluna başvurulmuş ise, süresinde kanun yoluna başvurulmuş sayılacağına ve başvurunun incelemeye alınacağına karar vermiştir. Sonuç olarak, mahkemeler tarafından verilen kararlarda, kanun yolu süresi, hatalı olarak, daha uzun süre gösterilmiş ise, Kanunda belirtilen süreden sonra yapılan başvurular geçerlidir ve incelenir. Aksi takdirde, hatalı da olsa, kanun yolu başvurusunun reddine karar verilmesi adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkının kısıtlanmasına yol açar. Bu nedenle sınırlandırılabilir bir hak olmakla beraber mahkemeye erişim hakkıyla ilgili uygulama ve yorumlar, başvuran tarafın hak kaybına yol açacak şekilde yapılmamalıdır.

İstinafa başvuruda kural olarak hukuki yarar bulunması şarttır. Hukuki yararın bulunup bulunmadığı istinaf başvurusunda karar verilmeye kadar denetime tabidir. Bu anlamda, bölge adliye mahkemesince karar verilmeye kadar hukuki yararın varlığı resen gözetilmelidir²⁰.

Usulüne uygun olarak hazırlanmış, harç ve diğer giderleri yatırılmış istinaf başvuru dilekçesi, kararı veren ilk derece mahkemesince, davanın karşı tarafına tebliğ edilir²¹. Karşı taraf iki haftalık süre içerisinde, istinaf dilekçesine ilişkin cevaplarını bir dilekçe ile verebilir. Ya da açıklamaları yanında kendisi de katılma yoluyla istinaf başvurusunda bulunabilir (HMK m.347-348) yahut sessiz kalabilir.

¹⁹ Yar. İBBGK, E. 2023/5; K. 2023/2, 28.04.2023, RG 14.09.2023, S. 32309.

²⁰ ÇİFTÇİ, s. 459.

²¹ Başvuru başka yer mahkemesine yapılmış olsa bile, istinaf dilekçesi kararı veren ilk derece mahkemesince karşı tarafa tebliğ edilir. Karş. KADAYIÇI, s. 135; GÖZÜTOK, s. 81; GENÇCAN, s. 135.

1. İstinaf Kanun Yolunda Yargılama Giderleri

İstinaf kanun yolunda yargılama giderleri (HMK m.344), “Harçlar”, “Vekâlet Ücreti” ve “Diğer Giderler (Dava Masrafları) olarak sınıflandırılabilir İstinaf kanun yoluna başvuruda temel olarak harçlar da, “İstinaf Başvuru Harcı” ile “Karar ve İlam Harcı”dır²². İstinaf kanun yolunda alınacak harçlar, diğer mahkeme harçlarında olduğu gibi, 492 Sayılı Harçlar Kanunu²³ ve adı geçen Kanunun ekinde yer alan 1 Sayılı Tarifede yer almıştır.

Dava masrafları veya diğer giderler, en başta, istinaf başvuru dilekçesinin karşı tarafa tebliği, dosyanın mahkemesine gönderilmesi, buradan ilk derece mahkemesine geri gelmesi, kararların taraflara tebliği gibi posta ve tebligat masraflarından²⁴ oluşur.

492 sayılı Harçlar Kanunu’nun Eki 1 Sayılı Tarifenin A/IV bölümünde, kanun yolları ile itiraz başvurularında alınacak harçlara ayrılmış ve bölüm başlığı “Temyiz, İstinaf ve İtiraz Harçları” şekline dönüştürülmüştür.

Anayasa Mahkemesinin²⁵ iptal kararlarından sonra, Yargıtay ceza dairelerine yapılacak temyiz başvurularından, Bölge Adliye Mahkemeleri ceza dairelerine yapılacak istinaf yolu başvurularında, idari yaptırımlar konusunda sulh ceza mahkemelerince verilen son karara karşı itirazen yapılacak başvurularda, icra mahkemelerinin kararlarına karşı itirazen yapılacak başvurularda, bu işlemlerden dolayı harç alınmaz.

a. İstinaf Kanun Yolunda Başvuru Harcı

492 sayılı Harçlar Kanunu ile mevzuata girmiş olan başvuru harcı, davalarda, takiplerde, çekişmesiz yargı işlerinde ve kanunda düzenlenen diğer benzer iş ve işlemlerde, talepte bulunulurken maktu olarak ödenen ve peşin olarak alınan bir harçtır²⁶. Harçlar Kanunu’nun Eki 1 Sayılı Tarifenin A/IV bölümü kanun

²² Mahkeme harçları ile ilgili olarak ayrıntılı bilgi için bkz. ERTANHAN, s. 33 vd. “...5235 Sayılı Kanunun 52. maddesi ile Harçlar Kanununa bağlı (1) sayılı tarifenin “(A) Mahkeme Harçları” başlıklı bölümün “I- Başvurma Harcı” ile “III- Karar ve İlam Harcı” başlıklı bölümünde “Bölge Adliye Mahkemeleri” ibaresinin eklenmesi ile istinaf başvurusunda başvurma harcı ile maktu ya da nispi karar ve ilam harcının alınacağı düzenlenmiştir...” Bkz. İstanbul BAM 13. HD, E. 2019/90, K. 2019/124, 30.01.2019, (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, E.T. 19.11.2024.

²³ Bkz. RG, 17/7/1964, S. 11756.

²⁴ Kanunda (HMK m.344), “istinaf kanun yoluna başvuru için gerekli ... tebliğ giderleri de dâhil olmak üzere tüm giderler ödenir.” şeklinde açıklama yer almaktadır. Makalede belirtilen kavramı karşılamak üzere, “gider avansı” ibaresi kullanılacaktır.

²⁵ Bkz. Anayasa Mahkemesi’nin 20/10/2011 tarihli ve E. 2011/54, K. 2011/142 sayılı Kararı ile 01/11/2012 tarihli ve E. 2011/64, K. 2012/168 sayılı kararlarına (Çevrimiçi), <https://www.anayasa.gov.tr/anasayfa>, E.T. 11.11.2024.

²⁶ Bkz. ERTANHAN, s. 65 vd.

yolları ile itiraz başvurularında alınacak harçlara ayrılmıştır. Bölge adliye mahkemeleri hukuk dairelerine yapılacak istinaf başvurularında (2025 yılı için 945,40-TL) başvuru harcı alınır²⁷. Ancak, harca tabi olmayan davalar (HK m.13) ile harç muafiyeti tanınan kişi, kurum, kuruluş veya idarelerin (HK m.14, 123, 124) kanun yollarına başvurusunda harç alınmaz.

Bu harç, istinaf edilen dava konusundan ve de kararı veren ilk derece mahkemesinin niteliğinden bağımsız olup, maktu bir tutar olarak belirlenmiştir.

Objektif dava birleşmesinde (davaların yığılmasında), asıl dava yanında karşı davanın da açılıp birlikte karar verildiği hallerde ya da birleşen davalarda, esasen ayrı ayrı dava ve kararlar yer aldığından, başvuru harcının da her bir dava konusu için ayrı ayrı alınması gerektiği görüşüne katılıyoruz²⁸. Fakat uygulamada gerek ilk derece mahkemelerinde ve gerekse kanun yollarında tek başvuru harcı alınmaktadır. Yargıtay²⁹ başvuru harcının dilekçedeki bütün istekleri kapsayacağını, bu nedenle tek bir başvuru harcının alınması gerektiğine karar vermektedir.

İstinaf talebinde bulunanın istemi, hukuka uygun bulunsa bile, başvuru harcı iade edilmez. Bu harç yapılan başvuru karşılığında alındığı için kural olarak başvurunun yapılması ile beraber ilgili kişi harcın yükümlüsü haline gelir ve ödenmesiyle beraber de Hazineye gelir kaydedilmiş olur.

b. İstinaf Kanun Yoluna Başvuruda Karar ve İlam Harcı

(a) Genel Uygulama

Bölge adliye mahkemelerine istinaf kanun yolu için başvurulması halinde, alınacak istinaf karar ve ilam harcında genel uygulama, ilk derece mahkemesinde davanın niteliğine bağlı olarak hangi tür ve tutarda karar ve ilam harcı alınmış ise aynısının alınmasıdır³⁰.

²⁷ “... Yargı işlemlerinden alınacak harç yatırılmadıkça müteakip işlemlerin yapılamayacağı, istinaf dilekçesi verilirken istinaf başvuru harcının yatırılmadığının anlaşılması halinde harcı tamamlamak üzere iki haftalık kesin süre verilerek harç ikmal ettirildikten sonra istinaf incelemesine başlanabileceği...” Bkz. İstanbul BAM, 3. HD, E. 2017/1516, K. 2018/1227, 03.10.2018, (Çevrimiçi) <https://khyk.kazancihukuk.com>, E.T. 12.11.2024. Alınacak başvuru harcı ile ilgili değerlendirmeler için bkz. ERTANHAN, s. 254 vd.; ÇİFTÇİ, s. 150 vd.; ALBAYRAK, 105; KURTOĞLU, s. 75 vd.

²⁸ “... asıl ve birleşen dava dosyaları için ayrı ayrı istinaf kanun yoluna başvurulduğunda, başvuru harcı ile karar ve ilam harcı ayrı ayrı alınır...” şeklindeki BAM kararı için bkz. Ankara BAM 17. HD, E. 2020/243, K. 2020/98, 18.02.2020, COŞKUN, s. 207.

²⁹ Bkz. Yar. 2. HD, E. 2018/36, K. 2018/6134, 14.05.2018, (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 12.11.2024.

³⁰ Bkz. Yar. İBK, E. 1965/1, K. 1965/1, 10.05.1965, (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, E.T. 11.11.2024. Ayrıca değerlendirmeler için bkz. GÜL, Mehmet Akif, **Medeni Usul Hukukunda Dava Değeri**, On İki Levha, İstanbul, 2022, s. 183; ERTANHAN, s. 255 vd.

Dolayısıyla ilk derece mahkemesinde davanın niteliğine bağlı olarak maktu karar ve ilam harcı alınmış ise, maktu karar ve ilam harcına tabi olan davanın istinaf aşamasında da aynı tutarda maktu istinaf karar ve ilam harcı alınır. Maktu karar ve ilam harcının tamamı peşin olarak yatırılır. Maktu karar ve ilam harcı, Harçlar Kanununun Eki 1 Sayılı Tarife Madde A/III-2 gereği 2025 yılı için 615,40-TL'dir³¹.

İlk derece mahkemesinde davanın niteliğine bağlı olarak alınan harçta olduğu gibi, nispi karar ve ilam harcına tabi olan davanın, istinafa başvurusunda da, nispi istinaf karar ve ilam harcı alınır. İlk derece mahkemelerinde geçerli olan esaslar uygulanacağından, nispi karar ve ilam harcının ¼'ü peşin alınır³². Nispi harcın hesaplanmasında, kararda yer alan dava konusunun değeri üzerinden değil, ilk derece mahkemesince hüküm altına alınan harç tutarı üzerinden 1/4 olarak hesaplanır³³. Daha açık bir ifadeyle, istinaf başvurusuna konu ilk derece mahkemesinin kararında hesaplanan ve hüküm altına alınan karar ve ilam harcının 1/4'ü, istinaf karar ve ilam harcı (uygulamadaki adıyla peşin harç) olarak alınır.

Genel uygulamaya bağlı olarak, ilk derece mahkemelerince esasa ilişkin olmayan (görevsizlik, yetkisizlik, davanın usulden reddi, karar verilmesine yer olmadığı, davanın açılmamış sayılması gibi) kararlar verildiği hallerde, davada maktu karar ve ilam harcı hesaplanacağından (HK Eki 1 Sayılı Tarife A/III (a)), bu kararlara karşı istinaf kanun yoluna gidilmesi halinde yine aynı tutarda maktu karar ve ilam harcı alınır³⁴. Bu nedenle, nispi harca tabi olarak açılan bir davada, davanın usul veya esas yönünden reddi halinde, maktu karar ve ilam harcı alınacağından, istinaf kanun yolunda da maktu karar ve ilam harcı alınır. Böyle

³¹ Ancak 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı tarifelerde yer alan maktu harçlar (maktu ve nispi harçların asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil) yeniden değerlendirilerek hesaplanarak yine aynı Kanunun mükerrer 138'inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına dayanılarak hazırlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile güncellenmektedir.

³² "...Nispi harca tabi davalarda, hükmü temyiz eden davalının ilam harcının 1/4'ünü peşin olarak yatırması gerekir. Temyiz eden davalının temyiz dilekçesinin süresinde temyiz defterine kaydının yapılmış bulunmasına rağmen peşin temyiz harcını yatırmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda 25.01.1985 gün ve 5/1 sayılı İBK gözönünde tutularak davalıya harcı yatırması için önel verilmesi, süresi içinde harç yatırıldığı takdirde dosyanın temyiz incelemesi yapılmak üzere geri gönderilmesi, süresi içinde harç yatırılmadığı takdirde kararın temyiz edilmiş sayılmasına karar verilmesi için dosyanın mahalline geri çevrilmesine 06.03.2014 gününde oybirliğiyle karar verildi..." Bkz. Yar. 4. HD, E. 2021/12700, K. 2022/4772, 14.03.2022; 17. HD, E. 2012/13690, K. 2014/3111, 06.03.2014 (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T. 11.11.2024.

³³ Aynı görüşte BOZTAŞ, s. 93. Ayrıca bkz. Yar. HGK, E. 2011/5-619, K. 2011/716, 30.11.2011, KAYA, s. 173.

³⁴ Ayrıca bkz. ERTANHAN, s. 69 vd.; ÇİFTÇİ, s. 158; KURTOĞLU, s. 78.

hallerde ister davacı veya isterse hukuki yararı olmak şartıyla davalı taraf istinaf kanun yoluna başvurmuş olsun, hesaplanacak istinaf karar ve ilam harcı maktu harçtır.

(b) İlk Derece Mahkemesince Harçların Yanlış, Eksik veya Fazla Belirlenmiş Olması Halinde İstinaf Karar ve İlam Harcının Tespiti

i. Öğretideki Görüşler ve Yargıtay Uygulaması

İstinaf dilekçesinin verilmesiyle beraber, yukarıda açıklandığı üzere, istinaf başvurusunun yapıldığı ilk derece mahkemesinin kararında belirttiği harca uygun olarak, istinaf karar ve ilam harcı ödenmesi gerekir. Eğer başvuran taraf harçlardan muaf ise sadece gider avansı öder.

Diğer yandan ilk derece mahkemesince davada karar ve ilam harcı yanlış belirlenmiş olabilir. Örneğin maktu karar ve ilam harcı yerine, nispi; nispi karar ve ilam harcı yerine maktu harç alınmış veya belirlenmiş olabilir. İlave olarak harç türü doğru belirlenmesine rağmen hesap hatası yapılarak harç eksik veya fazla alınmış olabilir. Örneğin, ilk derece mahkemesince, toplama, çarpma, bölme gibi işlem hataları nedeniyle, karar ve ilam harcı hesaplaması hatalı yapılmış olabilir. Ya da oranlar hatalı uygulanmış olabilir. Hatta dava konusunun birden fazla olduğu hallerde eksik harç da alınmış olabilir.

Öğretide³⁵ “İstinaf kanun yoluna başvuruda, başvuruda bulunandan tahsil edilecek karar ve ilam harcı, ilk derece mahkemesinin kararına esas aldığı dava konusunun değerine göre hesaplanmalı ve nispi harç doğru olarak belirlenmelidir” şeklinde görüş mevcuttur. Başka bir ifadeyle, ilk derece mahkemesi, davada hüküm altına aldığı dava konusunun değeri üzerinden nispi harç hesaplar-ken yanlış hesaplama veya hatalı uygulama yapmış ise, istinaf başvurusu sırasında davada hüküm altına alınan dava konusunun değeri üzerinden harç yeniden ve doğru olarak hesaplanmalıdır. İlk derece mahkemesinin hatalı belirlediği harç tutarı esas alınmamalıdır.

Gözütök’a göre³⁶, ilk derece mahkemesi kararında harca eksik hükmedilmiş olursa bile istinaf başvurusu nedeniyle alınacak karar ve ilam harcının, ilk derece mahkemesi kararında mahkemece alınmasına karar verilen harç miktarı üzerinden hesaplanmalı; ancak bölge adliye mahkemesince verilecek kararda bu

³⁵ Bkz. ÖZTEK s. 189 vd.; GÖZÜTOK, s. 74. Öğretide Kaya da benzer olarak, “Fazla harç alınmasının hakka ulaşımı engelleyeceği veya güçleştireceği, dolayısıyla modern hukuk sistemlerinde hakka ulaşımı engelleyen veya güçleştiren yorum yöntemi kabul edilmemektedir” şeklinde açıklama yapmaktadır. Bkz. KAYA, s. 39. Ayrıca karş. COŞKUN, s. 128.

³⁶ Bkz. GÖZÜTOK, s. 74 vd.

hatalı hesaplama ile bağı kalınmayarak alınması gereken doğru harç miktarının belirlenmesi ve buna göre bir karar verilmesi gerekir. Ancak Gözütok'un görüşüne göre, harçtan muaf olunan hallerde, bu durum gözetilmeksizin harç alınmasına karar verilmiş ise, belirtilen içtihadı birleştirme kararı nedeniyle, ilk derece mahkemesinin kararında belirlediği harç tutarına göre istinaf karar ve ilam harcı alınmamalıdır. Daha açık bir ifadeyle, bu halde, istinaf başvurusunda karar ve ilam harcı alınmamalıdır. Yine ilk derece mahkemesinin kararında, HK Eki 1 Sayılı Tarife hükümlerine göre alınması gereken harçtan, daha fazla miktarda harca hükmedilmiş ise, istinaf başvurusunda alınacak peşin karar ve ilam harcı, mahkeme kararında yanlış olarak hesaplanan tutara göre değil, kanun hükümleri gözetilerek doğru miktar üzerinden alınmalıdır.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla, Yargıtay'ın, kanun yolu başvurusunda İBK'da³⁷ belirttiği ve ilk derece mahkemesinin kararında hesaplanan harç tutarı üzerinden harç alınacağı³⁸ şeklindeki uygulaması yanında, yanlış hesaplama yapılmış olsa bile ilk derece mahkemesinin kararına uygun olarak harç alınacağı yönünde kararı da mevcuttur. Örneğin, yerel mahkemece "irtifak hakkının terkinini" istemiyle açılan davada, maktu karar ve ilam harcı alınmıştır. Kararın temyizi üzerine Yargıtay, terkinini istenen irtifak hakkının bedeli üzerinden nispi karar ve ilam harcının alınması gerektiğine karar vermiştir. Her ne kadar ilk derece mahkemesi yanlış karar vermiş olmasına rağmen, Yargıtay, temyiz karar ve ilam harcının hesaplanmasında aynı miktardaki karar ve ilam harcının esas alınacağını belirtmiştir. Dolayısıyla temyiz karar ve ilam harcı nispi olarak alınması gerekmekte ise de, ilk derece mahkemesince maktu harca hükmedildiğinden, temyiz başvurusunda da yine maktu karar ve ilam harcı alınacağına karar vermiştir³⁹. Ancak karar esas incelemesine geçildikten sonra eksik harç alınması nedeniyle bozulmuştur.

Öztek⁴⁰, Yargıtay'ın içtihadı birleştirme kararıyla ilgili olarak yaptığı değerlendirmede, istinaf sırasında alınacak peşin karar ve ilam harcının ilk derece mahkemesinin hesapladığı harç miktarı üzerinden değil, karara bağlanan dava

³⁷ Bkz. Yar. İBK, E. 1965/1, K. 1965/1, 10.05.1965, (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, E.T. 11.11.2024; ayrıca değerlendirmeler için bkz. GÜL, Mehmet Akif, **Medeni Usul Hukukunda Dava Değeri**, On İki Levha, İstanbul, 2022, s. 183; ERTANHAN, s. 255 vd.

³⁸ "Nispi karar ve ilam harcına tabi davaların kabulüne (ya da kısmen kabulüne) ilişkin kararların istinaf edilmesi halinde alınması gereken istinaf karar ve ilam harcı nispi olup, mahkemece alınmasına karar verilen nispi karar ve ilam harcının dörtte biri peşin olarak (nispi istinaf karar ve ilam harcı olarak) alınır." Bkz. Yar. 9. HD, E. 2017/24255, K. 2017/21001, 12.12.2017, (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, E.T. 11.11.2024. bir tane mi karar tespit ettin-burada açıkça yanlış hesaplama yapılmış olsa bile demiyor.

³⁹ Yar. HGK, E. 2014/14-1528, K. 2016/629, 25.05.2016, KAYA s. 162-164.

⁴⁰ ÖZTEK, s. 189-190.

konusunun değeri üzerinden, doğru olarak alınması gerektiğini belirtmektedir. Bu doğrultuda, ilk derece mahkemesi nispi karar ve ilam harcını fazla hesaplamışsa, istinaf başvurusu sırasında alınacak nispi karar ve ilam harcı ilk derece mahkemesinin yanlış hesapladığı harç miktarı üzerinden değil, kanun hükümlerince doğru miktar hesaplanarak bu miktar üzerinden alınmalıdır; aksi çözüm adil yargılanma hakkının ihlaline neden olabilir.

ii. İstinaf Başvurusunda Alınacak Harçla İlgili Görüşümüz

Harçlar Kanunu'nun Eki 1 Sayılı Tarifenin A/IV bölümünün (e) bendinde, bölge adliye mahkemeleri hukuk dairelerine yapılacak istinaf başvurularında alınacak başvuru harcı açıkça düzenlenmiştir. Buna karşılık, yine aynı Tarifenin III/1 bölümünün (e) bendinde, bölge adliye mahkemelerince karar verildiğinde, karar ve ilam harcının hesaplanmasında belirtilen oranların aynen uygulanacağı ifade edilmiştir. Uygulamada ve öğretilerde tartışılan husus, istinaf kanun yolundaki karar ve ilam harcının hesaplanmasında, ilk derece mahkemesinin kararında hesaplanan harç tutarı mı esas alınacak, yoksa, ilk derece mahkemesince hüküm altına alınan dava konusunun değerine göre mi hesaplanacak sorunudur. Kanaatimizce, istinaf kanun yolu aşamasında tahsil edilecek harçlara ilişkin hesaplama, "ilk derece mahkemesi kararında mahkemece alınmasına karar verilen harç miktarı üzerinden" yapılmalıdır. Dolayısıyla, harçları tahsil edecek mahkemece, kararı veren ilk derece mahkemesince, karar ve ilam harcının yanlış alındığını belirterek istinaf başvurusunda bulunandan, doğru tutar veya türde harç alınması yoluna gidilememelidir. Zira aksinin kabulü halinde, özellikle başka yer mahkemelerine yapılan istinaf başvuruları ile UYAP üzerinden yapılan başvurularda, davada hüküm altına alınan ve harca esas olacak dava konusunun ne olacağı, hangi oranın uygulanacağı, maktu veya nispi olarak mı alınacağı, harç muafiyet veya istisnasının olup olmadığı gibi bir çok sorun ortaya çıkabilir. Bu durum kanun yolunda hem zaman hem de fazladan masraf yapılmasına sebep olacağından usul ekonomisi ilkesine de uygun olmaz.

Şunu da belirtelim ki, eksik veya fazla harç alınması yahut yanlış türde harç alınması, hukuka aykırı bir karardır. İlk derece mahkemesince nihai karar verildiği andan itibaren, mahkeme bu karardan elini çekmiştir. Mahkeme kararında yanlışlık veya hukuka aykırılık olduğu belirtilerek, istinaf başvurusunda bulunan mahkeme tarafından doğru tutar veya türde harç alınmasına karar verilirse, ilk derece mahkemesinin kararına müdahale edilmiş olur. Hükümün tashihi, tavihi ve tamamlanmasına ilişkin HMK m.304-306'da yer alan düzenlemelerde olduğu gibi, kanun yolu denetimleri haricinde, verilen bir nihai kararın hangi hallerde ve nasıl denetleneceği, yeniden incelenebileceği veya düzeltilebileceği

Kanunda belirtilmiştir. Dolayısıyla, istinaf kanun yoluna başvuruda, başvuruya konu ilk derece mahkemesinin kararında, harçların yanlış hesaplandığı⁴¹ gerekçesiyle, harçları tahsil edecek olan (istinaf başvurusunun yapıldığı) mahkemeye, ilk derece mahkemesinin verdiği karardaki harcın esas alınmaması ve düzeltilerek uygulanmasının ilk derece mahkemesi kararının denetlenmesi anlamına geleceğinden, HMK'daki kanun yolu düzenlemeleri ile (HMK m.304-306, 341 vd. ile m.361 vd.) içtihadı birleştirme kararına⁴² uygun olmadığı kanaatindeyiz.

iii. Yanlış Harç Hesaplaması Halinde İstinaf Mahkemesinin Vereceği Kararla İlgili Görüşümüz

İlk derece mahkemesince karar ve ilam harcı hukuka aykırı olarak yanlış belirlenmiş olabilir. Buna dayanılarak istinaf başvurusunda da yanlış karara bağlanan harç üzerinden istinaf karar ve ilam harcı alındığında, istinaf başvurusunda da yanlış harç alınmış olur. Bu halde bölge adliye mahkemesince ön inceleme aşamasında söz konusu durum gerekçe gösterilerek geri gönderme veya geri çevirme kararı verilemez (HMK m.352/1). Çünkü bu durum ancak esas incelemesine (HMK m.353/1(b)) konu edilebilecek bir husustur. Zira istinaf karar ve ilam harcının hesaplanmasına esas alınan ve asıl davada karara bağlanan karar ve ilam harcının yanlış, fazla veya eksik olduğu yönündeki tespit, ancak esas incelemesi sonucunda yapılabilir, yani esas incelemesini gerektirir. Ön inceleme safhasında bu yönde bir tespit yapılarak istinaf karar ve ilam harcının doğru şekilde alınması kararı verilemez (HMK m.352, 353, 354).

Bir davada harçtan muaf olan davacıdan başlangıçta başvuru harcı ile maktu karar ve ilam harcının alınmış olabilir. Bu durumda hükümde, alınan harçların davacıya iadesine karar verilmesi gerekirken, bu hususun göz ardı edilmesi halinde, Yargıtay⁴³, kanun yoluna başvuru aşamasında geri gönderme kararı verilemeyeceğini belirtmiş, “kararın bu yönüyle usul ve yasaya aykırı olduğu” gerekçesiyle bozma kararı vermiştir. Aynı esaslar dâhilinde bölge adliye mahkemelerinde de, yukarıda belirttiğimiz şekilde uygulama yapılması Kanuna uygun olan yoldur. Daha açık bir ifadeyle, bir davada hiç harç alınmaması gerekirken, harç alınmış olması veya fazla harç alınmış olması halinde, eğer karar diğer yönleriyle usul ve esas bakımından hukuka uygun ise, yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmayacağından bölge adliye mahkemesince harçlar yönüyle de gerekli karar verilir. Eğer esas ince-

⁴¹ Boztaş'a göre de, ilk derece mahkemesi harcı yanlış hesaplamış olsa bile, yine de istinafta ilk derece mahkemesinin hesapladığı tutar üzerinden hesaplanır. Bkz. BOZTAŞ, s. 93.

⁴² Bkz. Yar. İBK, E. 1965/1, K. 1965/1, 10.05.1965, (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, E.T. 11.11.2024.

⁴³ Yar. 13. HD, E. 2016/25317, K. 2019/8652, 23.09.2019, KAYA, s. 177-178.

lemesine geçilmiş ise, esas incelemesi sonunda, fazla alınan harçla ilgili karar da verilir. Bu anlamda verilen hüküm esas ve usul bakımından hukuka uygun ise, HMK m.353/1, (b-2) hükümlerince, yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmayacağından, harçlar yönüyle hata edilmiş olduğundan, fazla alınan harcın iadesi yönünden düzelterek yeniden karar verilir.

İstinaf kanun yolunda esas incelemesine geçilmeden önce veya geçildikten sonra usule ilişkin bir karar verilmiş ise bu karar ile beraber fazla alınan harç ile ilgili karar da verilir.

Diğer bir husus, istinaf başvurusunda alınan karar ve ilam harcının ilk derece mahkemesince belirlenen tutardan az tahsil edilmiş olmasıdır. Bu halde “harcın (HMK m.344 gereği) tamamlanması için” geri gönderme kararı verilir.

(c) İstinafa Başvuruda Alınacak Harçlar ile Harç Miktarının Belirlenmesinde Başka Yer Mahkemelerinin Yetkisi

İstinaf başvuruları kararı veren mahkemeden başka yer mahkemelerine de yapılabilir (HMK m.343). Başka yer mahkemelerinin de kararı veren mahkemece harçların fazla veya yanlış alınmış olduğu belirtilerek, istinaf başvurusunda doğru hesaplanmış tutar üzerinden harç tahsil etme yetkileri bulunmaz.

İstinaf başvurusunun, kararı veren mahkemeden başka bir yer mahkemesine yapıldığı hallerde, o yer mahkemesinin yetkisi sadece harçların ve gider avansının yatırılıp yatırılmadığı ile sınırlıdır. Dolayısıyla, kanun yollarına başvuru aşamasında, başka yer mahkemesi, harçlar ve gider avansı itibariyle kararı veren mahkemece hesaplanan harçların yanlış olduğunu belirterek doğru tutar üzerinden harç alınmasına karar veremez; verilen kararda böyle bir denetleme yapması söz konusu olamaz.

(d) Ödenecek Karar ve İlam Harcının Tespitinde İstisnai Durumlar

Bölge adliye mahkemelerine istinaf kanun yolu için başvurulması halinde, alınacak istinaf karar ve ilam harcı, aynı davada ilk derece mahkemesinde alınan karar ve ilam harcı kadardır. Ancak bu genel kuralın (uygulamanın) bazı istisnaları vardır.

(1) Nispi karar ve ilam harcına tabi bir davanın tamamen veya kısmen kabulü⁴⁴ halinde, ilk derece mahkemesince hüküm altına alınan miktar üzerinden nispi karar

⁴⁴ Kavram benzerliği nedeniyle açıklamakta yarar vardır ki, bir davada davalının, davacının ileri sürdüğü talepleri kısmen veya tamamen kabul etmesi olan “davayı kabul (HMK m.308)” ile mahkemece esas hakkında karar verilmesi anlamını taşıyan, davacının en azından bir kısım taleplerinin kabul edildiği “mahkemece bir davanın tamamen veya kısmen kabulü” kavramı birbirinden farklıdır.

ve ilam harcı hesaplanmış olduğundan, davalı istinaf kanun yoluna başvurursa, hesaplanacak istinaf kanun yolu karar ve ilam harcı da nispi olarak hesaplanır.

Eğer bu hüküm hukuki yararı olmak şartıyla davacı tarafından istinaf kanun yoluna götürülürse, bu defa davacı maktu istinaf karar ve ilam harcı öder⁴⁵. Daha açık bir ifadeyle, ilk derece mahkemesinde davacı haklı görülmüş ve istemleri kısmen veya tamamen kabul edilmiş ise hukuki yararı olması şartıyla⁴⁶, istinaf kanun yoluna davacı da başvurabilir (HMK m.361). Bu halde, dava nispi karar ve ilam harcına tabi olarak karara bağlanmış bir dava olsa bile, istinaf başvurusunda bulunan davacı taraf “istinaf başvurusu için maktu karar ve ilam harcı” öder. Çünkü davacı ret edilen talepleri veya ret edilen kısım için ya da gerekçe yönüyle istinaf kanun yoluna başvurduğunda, davada ret edilen kısımlar üzerinden nispi harç hesaplanmaz. HK Eki 1 Sayılı Tarifedeki genel esas, nispi harcın hesaplanmasında karara bağlanan tutar veya değer esas alınmasıdır. Ancak, davacının haklı çıktığı veya lehine hüküm verildiği tutar üzerinden istinaf karar ve ilam harcı ödemesi genel esaslara uygun değildir.

(2) Yargıtay’ın 10.05.1965 tarihli ve 1/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararıyla⁴⁷, peşin ödenmesi gereken temyiz harcının, hüküm altına alınan karar ve ilam harcının dörtte biri olacağı kabul edilmiştir. Harçlar Kanunu’nun 28/1. maddesine göre ölüm ve cismani zararlarda 1/20 oranında peşin nispi karar ve ilam harcı alınacağı belirtilmekle birlikte, bu oran ilk derece mahkemelerinde açılan davalarda uygulanacak olup, kanun yolları aşamasında ise 1/4 oranı uygulanmalıdır. Uygulama da aynı şekilde yürütülmektedir⁴⁸.

(3) Nispi harca tabi bir davada, hükmeye karşı istinaf yoluna başvuran davalı taraf, maktu karar ve ilam harcı ödemişse, kararı veren mahkeme bu harcın nispi harcı karşılayıp karşılamadığına bakar. Eğer harç eksik ise, harcın tamamlanması yoluna (HMK m.344) gidilir⁴⁹.

(4) Birleştirilen davalarda, her dava için; yine karşı davalarda da asıl dava ve karşı dava için, ayrı ayrı istinaf harç ve gider avansı hesaplanır. Böyle hallerde aslında birden çok dava birlikte görülmektedir. Birlikte görülen bu davalarda

⁴⁵ ÖZTEK, s. 190; KURTOĞLU, s. 78.

⁴⁶ Karar lehine sonuçlanan taraf, HMK m.361/2 gereği, özellikle yargılama giderlerinden olan masraflar, harçlar ve vekâlet ücreti gibi konularda hatalar olduğunu belirterek temyiz yoluna başvurabilir. Yine davanın esastan değil de usulden reddi kararının verildiği hallerde davalının da hukuki yararı var kabul edilir. Bkz. KURTOĞLU, s. 63.

⁴⁷ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr/>, E.T. 23.11.2024.

⁴⁸ Bkz. Yar. 17. HD, E. 2020/2020, K. 2020/5335, 08.10.2020, <https://barandogan.av.tr/>, E.T. 22.11.2025.

⁴⁹ Ayrıca bkz. İstanbul BAM 1. HD, E. 2020/232, K. 2020/209, 18.02.2020, COŞKUN, s. 137.

da her bir dava için istinafa başvuru ayrı ayrı değerlendirilir. Ancak böyle hallerde hükümler ayrı ayrı verilecek olmakla beraber gerek birleşen davalar yönüyle gerekse asıl dava-karşı dava yönüyle ayrı ayrı başvuru yapılmasına gerek ve zorunluluk da yoktur. Uygulamada tek bir dilekçe ile başvuru yapıldığı takdirde tek bir başvuru harcı alınmaktadır. Karar ve ilam harcı yönüyle ise birlikte görülen bu davalarda, ilk derece mahkemesince belirlenen ve alınmasına karar verilen karar ve ilam harcı, istinaf kanun yolu başvurusunda alınacak karar ve ilam harcının hesaplanmasına esas alınır.

Objektif dava birleşmesinde (davaların yığılmasında), asıl dava yanında karşı davanın da açılıp birlikte karar verildiği hallerde ya da birleşen davalarda, aslında burada ayrı ayrı dava ve kararlar olduğundan, aynı dava içinde görülmeleri nedeniyle sadece belli dava veya kararlara karşı istinaf yoluna gidilebilir. Yani davaların yığılmasında sadece bir dava konusu istinaf konusu yapılabilir. Aynı şekilde, birleşen davalarda da yine davalardan yalnızca birisi, yine asıl dava-karşı davanın birlikte görüldüğü hallerde de yalnızca birisine ait kararlar ilgili olarak istinaf yoluna gidilebilir. Zaten mahkeme tarafından bu hallerin her birinde ayrı ayrı hüküm oluşturulduğu⁵⁰ ve yargılama giderleri de ayrı ayrı belirlendiği⁵¹ için, hangi dava konusu için istinaf yoluna başvurulmuş ise, o dava konusu için genel olarak yukarıda belirttiğimiz esaslar dâhilinde istinaf karar ve ilam harcı hesaplanır. Ayrıca her bir ayrı başvuruda istinaf kanun yoluna başvuru harcı da ödenir.

(5) Diğer yandan istinaf kanun yoluna başvuran taraf veya ilgili, ilk derece mahkemesi kararının bir kısmına karşı istinaf yoluna giderse buna “kısmi istinaf”⁵² denir. Örneğin, işçi alacaklarında kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, kullanılmayan izinlerin ücretlerine ilişkin talep, tatil günlerindeki çalışmalara dayalı ücret taleplerinde olduğu gibi. İstinaf yoluna giden taraf verilen hükmün sadece kullanılmayan izinlere ait ücret ile tatil günlerindeki çalışmalara dayalı ücret alacakları için istinaf yoluna başvurmuş ise, bölge adliye mahkemesi istinaf incelemesini de sadece hükmün bu yönüyle yapacağından (kamu düzenine ilişkin hususlar hariç, HMK m.355) diğer kısımlar olan kıdem tazminatı ve ihbar tazminatına ilişkin inceleme yapamaz. Hal böyle olunca istinaf yoluna başvuran taraf nispi karar ve ilam harcını mahkemece hesaplanan toplam nispi karar ve ilam harcı üzerinden mi yoksa bu kısma isabet eden kısım üzerinden mi ödeyecektir?

⁵⁰ YAVAŞ, s. 38.

⁵¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. ERTANHAN, s. 97 vd.

⁵² Bkz. KURU / AYDIN, s. 501; BOZTAŞ, s. 225; TAŞPOLAT-TAĞSAVUL, s. 321.

Kanaatimizce Yargıtay'ın ilgili İBK'nı da göz önünde tutarak hüküm altına alınan karar ve ilam harcının tamamı üzerinden 1/4 oranında peşin nispi istinaf karar ve ilam harcı alınmalıdır. Zira bir davada istinaf kanun yoluna başvuru yapılırken, tarafların kabul edilen veya reddedilen taleplerine göre değil, mahkemece hüküm altına alınan karar ve ilam harcına göre istinaf karar ve ilam harcı hesaplanır.

Ancak mahkeme tarafından her bir talep için ayrı ayrı karar verilmiş ve ayrı ayrı hüküm oluşturularak, ayrı karar ve ilam harcı belirlenmiş ise, davaların yığılmasında olduğu gibi, hangi talep konusuyla ilgili kanun yoluna başvuruluyorsa, o hükümde yer alan karar ve ilam harcı esas alınır. Bununla birlikte ilk derece mahkemesi tek bir hüküm oluşturarak tek bir karar ve ilam harcı belirlemiş ise istinaf başvurusunda alınacak karar ve ilam harcı, bölünemez.

Yine istinaf kanun yoluna başvuran, hiçbir sebep göstermese de bölge adliye mahkemesince kamu düzenine ilişkin hususlar yönünden istinaf incelemesi yapılır. Bu incelemede kamu düzenine aykırı bir yön bulunmaması halinde, istinaf başvurusunun usulden⁵³ değil, esastan reddine karar verilir⁵⁴. Zira istinaf başvurusunun kamu düzenini ilgilendiren yönleriyle incelenmesi⁵⁵ esasa ilişkin incelemenin de yapıldığı⁵⁶ anlamına gelir. Bu halde de karar ve ilam harcının hesaplanmasında ilk derece mahkemesince hüküm altına alınan toplam harç tutarı esas alınır⁵⁷.

(6) Ayrık durumlar, bazen Kanunlarda açıkça düzenlenmiş de olabilir. Bu bağlamda Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu (HUAK)⁵⁸ m.18/3 gereği, taraflar arabuluculuk faaliyeti sonunda bir anlaşmaya varırlarsa, bu anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep edebilirler. Anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, arabulucunun görev yaptığı yer sulh hukuk mahkemesinden talep edilebilir. Anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi verilmesi için mahkemeye yapılacak olan başvuru ile bunun

⁵³ "... kamu düzenine aykırı herhangi bir sebep bulunmadığından davalının istinaf talebinin HMK m.352 gereğince usulden reddine karar veril(miştir)...". Bkz. İstanbul BAM 22. HD, E. 2020/1042, K. 2020/1201, 05.07.2020, COŞKUN, s. 208.

⁵⁴ Yar. 22. HD, E. 2017/30909, K. 2017/7476, 03.04.2017, COŞKUN, s. 122.

⁵⁵ "... kararda ve kararın verildiği ilk derece yargılamasında kamu düzenine aykırı bir yön bulunup bulunmadığını ortaya çıkartmak için çoğu zaman dava dosyasının bütünüyle yani ön incelemeden esas incelemeye geçilmesini gerektirir. Bkz. COŞKUN, s. 200; PEKCANİTEZ, ATALAY / ÖZEKES, s. 498.

⁵⁶ Bkz. Yar. 12. HD, E. 2018/47, K. 2018/6880, 27.06.2018, COŞKUN, s. 205-206.

⁵⁷ Ancak kısmı istinaf halinde, kararın istinaf edilmeyen kısımları burada kural olarak kesinleşir. Bkz. YILDIRIM, M. Kamil, **Hukuk Devletinin Gereği İstinaf**, Text Nesil Matbaacılık, İstanbul 2000, s. 46.

⁵⁸ Bkz. RG 22.06.2012, S. 28331.

üzerine verilecek kararlara karşı ilgili tarafından istinaf yoluna gidilmesi hâlinde, maktu harç alınır (HUAK m.18/3).

Benzer şekilde İİK m.309/p gereği, sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılmasında, tasdik veya ret kararına karşı borçlu yanında tasdik duruşması sırasında itirazda bulunmuş olan alacaklılar da; tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde istinaf yoluna, istinaf incelemesi üzerine verilen karara karşı da tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurabilir. Tarafların itirazı ile istinaf ve temyizde maktu karar ve ilam harcı hesaplanır. Yine örnek olarak İİK m.89/3 gereği açılacak menfi tespit davalarında maktu harç hesaplandığından, bu kararlara karşı kanun yollarına başvurulduğunda da maktu karar ve ilam harcı hesaplanır.

c. İstinaf Kanun Yoluna Başvuruda Giderler (Gider Avansı)

İstinaf kanun yoluna başvuran taraf, istinaf başvurusunun ilgili mahkemelere gönderilmesi yanında, gerekli tebligatların yapılabilmesi için ihtiyaç duyulan miktarda posta ve tebligat gideri⁵⁹ gibi masrafları karşılamak için gider avansı da yatırmalıdır. Posta ve tebligat masrafları için alınacak olan gider avansının hesaplanmasında ve varsa fazla tutarın iadesinde HMK Gider Avansı Tarifesi (HMK m.121/1) hükümlerinin, HMK m.344'deki düzenleme esas alınarak kıyasen uygulanabileceği kanaatindeyiz.

Bölge adliye mahkemesine istinaf yolu ile başvurulduğunda, istinaf başvurusu sebebiyle yatırılan gider avansının artan kısmının iadesi, verilen karara bağlı olarak gerçekleştirilir. Şayet bölge adliye mahkemesi, istinaf üzerine kararı kaldırır ve yeniden karar verilmek üzere dosyanın ilk derece mahkemesine geri gönderilmesine karar verirse (HMK m.353 vd.) avansın iadesi ilk derece mahkemesince yapılır⁶⁰. Eğer karar bölge adliye mahkemesince verilecekse kanun yolları için ödenen gider avansının artan kısmı iade edilmeyip istinaf yargılaması sırasında kullanılır.

⁵⁹ “Kanun maddesinde ön görülen tüm giderlerden kastın posta ve tebliğ giderlerine ilişkin olduğu açıktır”. Bkz. KADAYIYIÇI, s. 127.

⁶⁰ Bkz. İstanbul BAM 3. HD, E. 2021/1565, K. 2021/2061, 08.07.2021, (Çevrimiçi) <https://khyk.kazancihukuk.com>, E.T. 24.09.2024.

B. Bölge Adliye Mahkemesine İstinaf Kanun Yolu Başvurusu İçin Harçların ve Gider Avansının Ödenmesi Usulü

1. Genel Olarak İstinaf Başvurusunun Yapılması

Hukuk Muhakemeleri Kanunu (m.341, 343) ile Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelikte⁶¹ (Yönetmelik m.208) belirtildiği üzere, kanun yoluna başvuru işlemlerinden olan istinaf dilekçesi, karşı taraf sayısından bir fazla hazırlandıktan sonra kararı veren mahkemeye veya başka yer mahkemesine verilebilir.

İstinaf kanun yoluna başvuru tarihi HMK m.343/3 atfı sebebiyle, m.118 hükmüne göre belirlenir. Yani kanun yolu başvurusu, buna ilişkin dilekçenin kaydedildiği tarihte yapılmış sayılır (HMK m.343, 118; Yönetmelik m.208). Yargıtay⁶² da istinaf başvuru dilekçesinin, her ne kadar harç daha sonra yatırılmış olsa da, sistem üzerinden (iki haftalık) istinaf süresi içinde düzenlenip gönderildiği durumlarda, HMK m.343/3 maddesinin delaletiyle yine HMK m.118 gereğince, istinaf başvurusunun sisteme kaydedildiği tarihte yapılmış olacağına karar vermektedir.

Kanun yolu başvuruları ilgili taraf veya vekillerince elektronik ortamda, UYAP üzerinden de yapılabilir.. Kanun yolu başvurusu, dilekçenin sisteme kaydedildiği tarihte yapılmış sayılır. İşlem sonucunda başvuru sahibinin elektronik ortamda erişebileceği bir alındı belgesi oluşturulur.

Davanın ilgili tarafında, mecburi dava arkadaşlığı (HMK m.59-60) ilişkisi varsa, kanun yoluna başvurusunda, mecburi arkadaşlarının birlikte hareket etmesi ve işlem yapması gerekir. Mecburi dava arkadaşlığında tek bir başvuru harcı ile tek bir karar ve ilam harcı ödenir.

Davacı veya davalı taraftaki dava arkadaşlığı ihtiyari dava arkadaşlığı ise (HMK m.57-58), burada ihtiyari dava arkadaşının sayısı kadar ayrı dava vardır. İhtiyari dava arkadaşlığında, davalar birbirinden bağımsızdır. Dava arkadaşlarından her biri, diğerinden bağımsız olarak hareket eder. İhtiyari dava arkadaşlarının her biri ayrı ayrı istinaf kanun yoluna başvurabilirler. Dolayısıyla her biri ayrı ayrı istinafa başvuru harcı ile istinaf karar ve ilam harcı yanında gider avansı da öder.

⁶¹ Bkz. RG 06.08.2015, S. 29437.

⁶² Yar. 8. HD, E. 2018/11753, K. 2018/14339, 25.06.2018; Yar. 11. HD, E. 2019/2519, K. 2020/576, 20.01.2020, ÖZTEK, s. 193.

2. İstinaf Başvuru Sırasında Başvuruya İlişkin Harç ve Giderlerin Ödenmesi

Kanunda (HMK m.344) belirtildiği üzere, istinaf dilekçesi verilirken, istinaf kanun yoluna başvuru için gerekli harçlar ve tebliğ giderleri de dâhil olmak üzere tüm giderler ödenir. Başka bir anlatımla, istinaf kanun yolunda temel yargılama giderlerinden olan istinaf başvuru harcı ile yapılacak posta ve tebligat gibi harcamalar için gider avansının tamamı peşin olarak ödenir. Bununla birlikte, istinaf karar ve ilam harcı maktu ise tamamı peşin alınırken, nispi nitelikte ise nispi harcın $\frac{1}{4}$ 'ü peşin ödenir (HMK m.344)⁶³.

İlk derece mahkemelerinin kararlarına karşı, istinaf kanun yoluna gidildiğinde istinaf başvuruları, kararı veren ilk derece mahkemesine veya başka bir yer mahkemesine de yapılabileceğini belirtmiştik. Harç ve giderler başvuru hangi mahkemeye yapılmışsa, başvurunun yapıldığı yer mahkemesince tahsil edilir (HMK m.344, Yönetmelik m.208).

Ancak Öztekin de belirttiği gibi⁶⁴, uygulamada UYAP üzerinden yapılan istinaf kanun yolu başvurularında harç ve gider yatırılmadan dilekçeler gönderilebilmekte ve böylece bu dilekçeler sisteme kaydedilmektedir. Başka bir deyişle, istinaf başvurularında, başvuru UYAP üzerinden yapılıyorsa, sistem karar ve ilam harcı yatırılmadan istinaf başvurusunu kabul etmektedir. Zira, aleyhine istinaf kanun yoluna gidilen ilk derece mahkemesi kararındaki karar ve ilam harcının sisteme girilmesi gerekmektedir. Girilmediği takdirde harçsız işlem yapılabilmektedir.

Diğer yandan, fiziksel ortamdaki başvurularda, mahkemelerin ön büro veya bu işlerle görevlendirilmiş yazı işleri personeli, istinaf harç ve giderleri yatırılmadan istinaf başvuru dilekçesini kabul etmemeli, işleme koymamalıdır. Ayrıca harç ve giderler yatırılmadan dilekçenin ön büro veya görevli personele verilmesi, istinaf başvurusunun yapıldığı anlamına gelmez⁶⁵. Başka bir ifadeyle, harç ve giderler yatırılmadan istinaf başvuru dilekçesi hazırlanarak ilk derece mahkemesine veya başka yer mahkemesine verilmesi durumunda görevli memurların bu dilekçeyi başvuru defterine kaydetmemeleri gerekir. Özellikle HK m.127'de belirtildiği üzere, harçların tamamı peşin ödenmedikçe harca mevzu

⁶³ HMK m.344 ve 366 hükümlerini birlikte değerlendirdiğimizde, istinaf dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin tamamı peşin olarak alacağı belirtilmekle birlikte, burada kastedilen maktu harçlar olup, nispi esasa tabi karar ve ilam harçlarında $\frac{1}{4}$ 'üdür. Bkz. Yar. 4. HD, E. 1997/8136, K. 1997/12099, 18.12.1997; Yar. 11. HD, 1987/2527, 1987/5319, 14.10.1987, **İstanbul Barosu Dergisi**, 1992/7-9, s. 843.

⁶⁴ Bkz. ÖZTEK, s. 192.

⁶⁵ Karş. ÖZTEK, s. 192; GÖZÜTOK, s. 77; ÇİFTÇİ, s. 169.

işlem yapılmaz. Yine HMK m.344 gereği de harç ve giderlerin yatırılması zorunludur. HMK m.344 hükümleri kapsamında harç ve gider avansının tahsili, HK m.127 yanında, m.32 hükümleri de göz önüne alındığında, kamu düzenine ilişkin olup, ön büroda veya tevzi bürosunda ya da mahkeme yazı işlerinde görevli memurlar harç ve gider avansını tahsil etmeden işlem yapmamalıdır; istinaf başvuru dilekçesini işleme almamalıdır.

Ancak ön büroda veya tevzi bürosunda ya da mahkeme yazı işlerinde görevli memurlar gerek harç ve/veya gider avansı yatırılmadan ya da eksik yatırılarak istinaf başvuru dilekçesini kaydetmişlerse, istinaf başvurusu, istinaf dilekçesinin kaydedildiği tarihte yapılmış sayılır (HMK m.343, 118, Yönetmelik m.208). Aynı esaslar UYAP üzerinden yapılan başvurular için de geçerlidir. UYAP üzerinden yapılan başvurularda da harç ve gider avansı yatırılmadan veya eksik yatırılarak başvuruda bulunulmuş olsa da, artık istinaf başvuru dilekçesi kaydedilmiştir. Sisteme kaydı ile beraber istinaf başvurusu yapılmış olarak kabul edilir.

II. İSTİNAF KANUN YOLUNA BAŞVURU AŞAMASINDA HARÇ VE GİDERLERİN TAMAMLATTIRILMASI

A. İstinaf Kanun Yolu Başvurusuna Ait Harç ve Giderlerin Yatırılmadığının Kararı Veren İlk Derece Mahkemesince Tespiti ve Tamamlattırma Usulü

1. Genel Olarak Harç ve Gider Avansının Tamamlattırılması Usulü

İlk derece mahkemelerinin kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvuru, kararı veren ilk derece mahkemesi yanında, başka yer mahkemelerine de yapılabilir (HMK m.343, 344). İstinaf kanun yolu başvurusu için gerekli harçlar ve gider avansı başvuru mahkemesine tahsil edilir. İstinaf başvurusu yapıldıktan sonra, harç ve gider avansının yatırılıp yatırılmadığına ilişkin inceleme, ilk olarak, ilk derece mahkemesince yapılır. Kanun koyucu HMK m.344'te, harçların hiç ödenmemesi ile eksik ödenmesi arasında bir ayırım yapmadan her ikisini de aynı hukuki sonuçlara tabi tutmuştur. Aynı şekilde harçlar ile gider avansı arasında da bir ayırım yapılmamış; bunlardan herhangi birinin hiç ödenmemesi veya eksik ödenmesi yine aynı sonuçlara tabi kılınmıştır.

Harç ve gider avansının eksik yatırılmış olduğu veya hiç yatırılmadığı hallerde, kural olarak tespit hangi mahkeme tarafından yapılmış olursa olsun, tamamlattırma işlemi, kararı veren ilk derece mahkemesince yapılır⁶⁶. Bu anlamda

⁶⁶ “Kanun koyucu, istinafa başvuru dilekçelerinin geçerli sayılması için gerekli temel hususları (başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığını, başvurunun kesin bir karara ilişkin olup olmadığını ve istinaf başvuru harç ve giderlerini yapılıp yapılmadığını) öncelikle ilk derece mahkemesinin denetlemesini zorunlu kılmıştır.” Bkz. ŞAHİN, 2667; ÖZEKES, *İstinaf ve Temyiz*, s. 76.

söz konusu tespit istinaf dilekçesinin verildiği başka yer mahkemesince veya kararı veren ilk derece mahkemesince ya da istinaf aşamasında bölge adliye mahkemesince yapılmış olabilir.

(1) İstinaf dilekçesi doğrudan kararı veren ilk derece mahkemesine verilmiş ve harçlar ile gider avansının hiç ödenmediği veya eksik ödenmiş olduğunun tespiti aynı mahkeme tarafından yapılmış ise, mahkemece tamamlattırma işlemi yapılır (HMK m.344). Kararı veren mahkeme tarafından verilecek bir haftalık kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu başvurana yazılı olarak bildirilir (HMK m.344).

(2) Kararı veren mahkeme tarafından, istinaf kanun yolu başvurusu için gerekli harç ve gider avansının hiç ödenmediği veya eksik ödenmiş olduğunun ilgili tarafa⁶⁷ bildirilmesi önemli usulü işlemlerden biridir. Özellikle bu bildirim içeriği önem arz eder⁶⁸.

Zira bildirimde:

(i) Eksik olan veya yatırılmayan unsurun ne olduğu, yani başvuru harcı mı, karar ve ilam harcı mı ve/veya gider avansının mı eksik olduğu,

(ii) Ödenmesi gereken başvuru harcının, karar ve ilam harcının veya gider avansının tutarının ne olduğu,

(iii) Eksik harç ve/veya gider avansının nereye yatırılacağı,

(iv) Eksik harç ve/veya gider avansının bir haftalık kesin süre içinde tamamlanması gerektiği,

(v) Eksikliğin tamamlanmaması ya da yatırılmaması durumunda başvurudan vazgeçmiş sayılacağı,

Husurları açık ve tereddütte yer vermeyecek şekilde başvurana yazılı olarak bildirilmelidir⁶⁹.

⁶⁷ Diğer yandan, kanun yoluna başvuru, vekille yapılan hallerde, mahkeme tarafından verilen kesin süre bildirimleri vekile, avukata yapılır. Asile tebligat yapılmaz. Bkz. HMK m.438, Teb.K. m.11.

⁶⁸ Yargıtay'ın istikrar kazanan görüş ve uygulamasına göre, harç ve giderlerin (avansların) tamamlatılmasında tamamlatmayı yaptıracak merci (mahkeme) mutlaka ilgili tarafa muhtıra yazıp göndermelidir. Söz konusu bildirimde (muhtırada) yapılması gereken işlemin ne olduğu açıkça ve ilgili tarafın yanılmasına neden olmayacak biçimde gösterilmeli, yatırılacak veya tamamlanacak harç ve/veya giderin miktarı, yatırılacak yer ve süresi, bunun yapılmamasının sonuçları çok açık biçimde belirtilmelidir. Örneğin "dosyaya yatırılması" şeklindeki ifadeler tarafın yanılmasına neden olabileceğinden, bu şekilde yazılan muhturalar geçersizdir. Zira usulüne uygun düzenlenmeyen muhturalara (tarafa yapılan bildirimlere) dayalı olarak oluşturulan kararlar hüküm ve sonuç doğurmaz. Bkz. Yar. 22. HD, E. 2019/2739, K. 2019/7054, 29.03.2019, Yar. 15. HD, E. 2018/843, K. 2018/2625, 21.06.2018, ÖZTEK, s. 200, dn. 19.

⁶⁹ "... Davalılar vekili tarafından dava dosyası ile istinafa başvurulduğu görülmüş ise de, davalılar arasında ihtiyari dava arkadaşlığı olması nedeniyle, her bir davalı için, davalı vekilinin başvurma ve nispi karar

(3) Yargıtay bildirimim mutlaka kararı veren mahkeme hâkimi veya başkanı tarafından yapılması ve imzalanması gerektiğini içtihat etmiştir. Yargıtay⁷⁰ HMK m.344'de "mahkeme tarafından verilecek bir haftalık kesin süre içinde" ibaresinin bulunması nedeniyle, bu bildirimlerin hâkimin imzasıyla gönderilebileceğini belirtmektedir. Zira Yargıtay'a göre yazı işleri müdürü veya personelinin ilgili tarafa istinaf başvuru harcı ve/veya gider avansını yatırması veya eksikliğini tamamlaması için süre verme yetkileri yoktur.

Diğer yandan öğretilerde⁷¹ HMK m.344'te "kararı veren mahkeme tarafından verilecek bir haftalık süre" ibaresi kullanıldığı, bu ibareden, bildirimim, mutlaka mahkeme hâkimi veya başkanı tarafından, yani hâkim veya mahkeme başkanının imzasıyla, yapılması anlamının çıkarılmaması gerektiği ileri sürülmüştür. Zira yazı işleri müdürünün imzasıyla yapılması halinde de geçerli olacağı gibi, harç ve gider avansının yatırılması veya eksikliklerinin tamamlanmasına yönelik bildirimlerin ilk derece mahkemelerinde hâkim veya toplu mahkemelerde mahkeme başkanı dışında yazı işleri müdürünce de imzalanıp gönderilebileceği belirtilmiştir. Özellikle hâkim veya mahkeme başkanlarının iş yükünün hafifletilerek usul ekonomisi ilkesine uygun olacağı hususu, gerekçe olarak ileri sürülmektedir.

Belirtmek gerekir ki, Kanunun değişik yerlerinde (HMK m.45, 189, 265, 290, 382 ... gibi) "mahkeme tarafından" ibaresi kullanılmaktadır. Mahkemelerde kural olarak yargılama faaliyeti kapsamında irade açıklaması ve karar verme yetkisi hâkim, mahkeme başkanı veya hâkimlerden oluşan toplu mahkeme ya da tek hâkime aittir. Yargılama faaliyeti kapsamındaki işlemlerde, yapılan işlemin geçerliliği mahkemenin asli unsuru olan hâkim, mahkeme başkanı veya toplu mahkemelerde hâkimlerden oluşan topluluğun irade açıklamasına bağlıdır.

Bunun dışında yazı işleri müdürü veya diğer görevlilerin yargılama faaliyeti kapsamındaki işlemlere yönelik mahkeme adına yetki kullanabilmesi için kendilerine açıkça yetki belirlemesi ya da yetki devri yapılmış olması gerekir (HMK m.158, 159, 216, 301, 445'te olduğu gibi).

---

harçlarını yatırması gerektiği, oysa tek başvurma harcı ve karar harcı yatırıldığı anlaşılmaktadır. ... HMK'nın 344/1. maddesinde "İstinaf dilekçesi verilirken, istinaf kanun yoluna başvuru için gerekli harçlar ve tebliğ giderleri de dâhil olmak üzere tüm giderler ödenir. Bunların hiç ödenmediği veya eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren mahkeme tarafından verilecek bir haftalık kesin süre içinde tamamlanması, aksi halde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu başvurana yazılı olarak bildirilir. Verilen kesin süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verir. Bu karara karşı istinaf yoluna başvurulması hâlinde, 346. maddenin 2. fıkrası hükmü kıyas yoluyla uygulanır." hükmü getirilmiştir..." Bkz. Konya BAM, 3. HD, E. 2020/133, K. 2020/162, 4.2.2020, (Çevrimiçi) <https://khyk.kazancihukuk.com>, E.T. 11.11.2024.

⁷⁰ Yar. 12. HD, E. 2020/7484, K. 2020/9424, 09.11.2020, ÖZTEK, s. 202-203.

⁷¹ Bkz. ÇİFTÇİ, s. 162-163; ÖZTEK, s. 201.

Bu nedenle, yazı işleri müdürlerine mevzuatta yetki verilmediği veya yetki devri ya da imza yetkisi devri yapılmadığı müddetçe, yargılama faaliyeti kapsamında yapılacak işlemlerde yetki (irade açıklaması)⁷² hâkim veya mahkeme başkanına aittir. Başka bir ifadeyle, yargılama faaliyetleri kapsamında taraflara veya ilgili kişi ya da mercilere bildirim, davetiye, talimat gibi adli yazıların yazılmasına ve gönderilmesine, kanunlarda açıkça aksi belirtilmedikçe, mahkemenin asli unsuru olan hâkim tarafından karar verilebilir. Söz konusu yazıların da hâkim veya mahkeme başkanınca imzalanması gerekir.

Kanaatimizce, mahkemelerin iş yoğunluğu ve bu anlamda hâkimlerin de iş yoğunluğunun fazla olması karşısında, bu tür yazıların “hâkim adına” ilgili yazı işleri müdürünce imzalanabilmesi doğru bir uygulama olur. Başka bir ifadeyle, mahkemelerin, dolayısıyla hâkimlerin, iş yoğunluğunun fazla olması nedeniyle, bu tür yazıların hazırlanması ve yazışmaların yapılmasında yargısal faaliyetler kapsamında yetki devri yapılmasının ya da hâkimler adına yazı işleri müdürlerine imza yetkisi verilmesi usul ekonomisi ilkesine uygun olur. Yetki devri veya imza yetkisi devrine ilişkin düzenlemeler, yetkilerin kaynağının Kanundan (özellikle HMK’dan) kaynaklanması nedeniyle, yine kanunla yapılması gerekir. Örneğin bu anlamda 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun veya Hukuk Muhakemeleri Kanununda bu yönde düzenleme yapılabilir.

2. Verilen Kesin Süre İçinde Harç ve Gider Avansının Tamamlanmış Olması

İhtarda belirtilen süre içinde ve de mahkemece belirtilen tutarda harç ve gider avansı yatırıldığı, yani eksiklik tamamlandığı takdirde, dosya istinaf incelemesi için bölge adliye mahkemesine gönderilir. Harç ve giderlere ilişkin düzenlemeler kamu düzenine ilişkin olduğundan, bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusu sırasında yatırılan harç ve gider avansının miktarı yanında, mahkemenin tamamlattırma işleminin hukuka uygun olup olmadığını da resen denetler. Bir hukuka aykırılık varsa istinafa ilişkin kararında bu hususu belirterek kendisi gerekli olan kararı verir (HMK m.352).

⁷² İmza, elektronik imza, hatta paraf, iradenin açıklandığı ve yetkinin kullanıldığı fiziki belgeye veya elektronik ortama yansımadır. Böylece imza atan kişi, makam veya merci söz konusu belgeyi yazdığını ve içeriğini onayladığını belirtmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ERTANHAN, Mesut, **Kamu Görevlilerinin İmza, Paraf ve Elektronik İmzalarından Doğan Sorumlulukları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 23 vd.

3. Verilen Süre İçinde Harç ve Giderlerin Tamamlanmamış Olması

a. Genel Olarak

Kararı veren mahkeme, süresinde istinaf başvurusunda bulunan, ancak harç ve gider avansını hiç yatırmayan veya eksik yatıran tarafa, HMK m.344 gereği, harç ve gider avansını tamamlaması için bir haftalık süre verir. İstinaf harç ve gider avansının hiç yatırılmaması veya eksik yatırılması halinde, tamamlattırma yetkisi kararı veren ilk derece mahkemesine aittir. İlgili taraf harç ve gider avansı yatırmış olmakla beraber, ilk derece mahkemesinin kararında belirttiği tutarda tamamlama yapmamış ise, kısmen tamamlama, harç ve gider avansının tamamlanmamasının hukuki sonuçlarına tabidir.

Dolayısıyla verilen süre içinde (HMK m.344) harç ve gider avansı tamamlanmadığı takdirde, kararı vermiş olan mahkeme istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına karar verir.

Verilen süre içerisinde değil de, süre geçtikten sonra eksik harç ve gider avansı tamamlanmış olsa bile, süresinde tamamlama yapılmadığı için yine istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına karar verilir. Bu kararda sonradan ikmal edilen harç ve gider avansı ile varsa başlangıçta yatırılmış olan harç ve gider avansı hakkında da hüküm kurulur.

Ayrıca mahkemenin harç ve gider avansının tamamlanmasına ilişkin bildiri mi bir ara karar olduğu, nihai bir karar olmadığı için, bu karara karşı konulamaz. Yani ilk derece mahkemesince harç ve giderlerin tamamlanması için yapılan bildirim üzerine ilgili taraf, doğrudan bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvuramaz. İlgili taraf şöyle hareket edebilir: İlk olarak tamamlama işlemi yapar ve esas davanın istinaf kanun yolu mahkemesi olan bölge adliye mahkemesine gönderilmesini sağlar. Bu aşamada zaten esas dava istinaf kanun yoluna götürüldüğü için tamamlattırma işlemi de resen bölge adliye mahkemesince denetlenir.

İkinci olarak harç ve giderleri ihtaratta belirtildiği şekilde tamamlamaz ve mahkemenin “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararının” tebliğini bekler. Bu kararın tebliği üzerine, yalnızca bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurabilir (HMK m.344, 346).

b. İstinaf Başvurusunun Yapılmamış Sayılmasına Karar Verilmesi

İlgili taraf “verilen süre içinde harç ve giderleri yatırmadığı veya eksikliğini tamamlamadığı” takdirde, kararı veren mahkemece yapılacak tespit üzerine “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına” karar verilir (HMK m.344).

İstinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararı harca tabi değildir. Bununla birlikte istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararının neticesinde, ortada vaki bir başvurunun olduğu kabul edilmediğinden, istek halinde başvuru harcı ile karar ve ilam harcının da iadesine karar verilmelidir. Gider avansından yapılan masraflar düşüldükten ve karar kesinleştikten sonra varsa artan bakiye de iade edilir. Diğer yandan, “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararı”, mahkemece ilgili tarafa tebliğ edilir. “İstinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararına” karşı, istinaf kanun yoluna başvurulabilir (HMK m.344). Bu durumda HMK m.346/2 hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

“İstinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararı” tebliğ edilmeden önce, ilgili taraf yeniden istinaf dilekçesi vermiş veya süre geçtikten sonra tamamlama yapmış olabilir. Harç veya gider avansındaki eksikliklerin süre sona erdikten sonra tamamlanması veya kanun yoluna başvuru süresi sona erdikten sonra ikinci defa yeniden istinaf kanun yoluna başvuru dilekçesi verilmesi, ilk derece mahkemesince verilecek olana “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararına” etki etmez⁷³.

Bu halde HMK m.344’ün yaptığı atıf nedeniyle, m.346/2 gereği, “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararına karşı” ilgilinin yapacağı işlem beklenir. HMK m.346/2 gereği artık ilgili bu defa yeniden harç ve gider avansı yatırarak “başvurunun yapılmamış sayılması kararına” karşı istinaf kanun yoluna başvurulabilir.

Bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmazsa (HMK m.344, 346/2), “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararı” kesinleşmiş olacağı gibi, esas davada verilen hüküm de süresinde kanun yollarına gidilmediği için kesinleşmiş olur. Ancak diğer taraf veya ilgililerin istinaf kanun yoluna başvuru hakları varsa ve süresinde başvururlarsa karar henüz kesinleşmemiş olur.

⁷³ “...İstinaf yoluna başvuran davacı vekili tarafından ilk derece mahkemesince hiç yatırılmayan 98,10 TL başvurma harcı ile ... 35,90 TL istinaf karar harcının HMK 344. maddesine göre bir haftalık kesin süre içerisinde dosyaya yatırılması, aksi halde istinaf isteminden vazgeçmiş sayılacağıın ihtar edildiği, muhtıra tebligatının istinaf yoluna başvuran davacı vekiline 12/10/2018 tarihinde tebliğ edildiği ancak süresi içerisinde istinaf harçların yatırılmadığı ... görülmekle, mahkemenin ‘istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına’ ilişkin kararına karşı davacı vekili tarafından istinafa başvurulduğu, bu başvurusu için istinaf harçlarını yatırmış olduğu, bu harçların yatırılmış olması, esas kararın istinaf başvurusu için kendisine verilen kesin sürede harç yatırılmaması sonucunu değiştirmeyeceği, dolayısıyla mahkemenin davacı vekilinin bir haftalık kesin süre içinde istinaf harçlarını yatırmadığı gerekçesiyle “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına” ilişkin kararının usul ve yasaya uygun olduğu anlaşılmıştır. Bkz. İstanbul BAM 13. HD, E. 2019/90, K. 2019/124, 30.01.2019, (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, E.T. 23.11.2024.

c. İstinaf Başvurusunun Yapılmamış Sayılmasına Kararına Karşı İstinaf Kanun Yoluna Başvurulması

İstinaf başvurusu yapılmamış sayılan taraf veya ilgili, bu kararın kendisine tebliğinden itibaren iki hafta⁷⁴ içinde bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurabilir (HMK m.346/2). Yani istinaf kanun yoluna başvuran taraf, harçların ve/veya gider avansının tam olduğunu, ilk derece mahkemesinin tamamlattırmaya yönelik kararının hukuka aykırı olduğunu, dolayısıyla “başvurusunun kabul edilmeyerek istinaf isteminden vazgeçilmiş sayılması kararının” hukuka aykırı olduğunu iddia edebilir. Ya da tamamlattırma işleminin usulüne uygun olarak yapılmadığını belirterek “başvurusunun kabul edilmeyerek istinaf isteminden vazgeçmiş sayılması kararına” karşı esas hükümden (karardan) ayrı olarak istinaf kanun yoluna başvurabilir.

Bölge adliye mahkemesine yapılacak bu başvuruda, ayrıca hem başvuru harcı hem de karar ve ilam harcı ödenir. Daha açık bir ifadeyle, bu başvuru, ayrı ve başkaca bir karara karşı olduğu için, istinaf kanun yoluna başvuru harcı, karar ve ilam harcı ve gider avansı yatırılmalıdır (HMK m.346). Bu durumda, esas dosya da bu başvuru ile beraber bölge adliye mahkemesine gönderilir.

“İstinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararı”, istinaf incelemesi talep edilen asıl dava konusu karardan ayrı ve nihai bir karardır. Konusu itibariyle maktu karar ve ilam harcına tabidir. Zira bu kararın konusu, istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması olduğu için, usule ilişkin bir karardır. Dolayısıyla konusu usule ilişkin nihai karar olan veya parasal değer ifade etmeyen davalarda hesaplanacak karar ve ilam harcı maktudur (HK Eki 1 Sayılı Tarife A/III, (2)). Bu anlamda, istinafa konu olan asıl davadaki kararın niteliği gereği nispi karar ve ilam harcı hesaplanmış olsa bile, HMK m.346 anlamında istinaf konusu, asıl karar olmadığından, alınacak harç ilk derece mahkemesinin kararında hüküm altına alınan karar ve ilam harcına göre belirlenmez⁷⁵.

d. İstinaf Başvurusunun Yapılmamış Sayılması Kararının İstinaf Kanun Yolunda İncelenmesi

“İstinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararına” karşı, HMK m.346/2 hükümlerince istinafa gidildiğinde, bölge adliye mahkemesi “ilk derece mah-

⁷⁴ 7499 sayılı Kanununun 37 nci maddesiyle 1/6/2024 tarihinde yürürlüğe girmek üzere bu fıkrada yer alan “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir. Bkz. RG, 12.3.2024, S. 32487.

⁷⁵ Aynı görüşte bkz. GÖZÜTOK, s. 211. GÖZÜTOK, ayrıca başvurusunun yapılmamış sayılması kararı süresinde tamamlanmamış harç eksikliği nedeniyle verilmiş ise bu karara karşı istinaf başvurusu yapılması halinde peşin harcın maktu olarak yatırılması yeterlidir. Ancak taraf nispi temyiz harcı yatırmak isterse buna da engel olunmamalı bu harç alınmalıdır. Bu ilerde geri çevirme kararı verilmemesi için önemli olabilecektir. Bkz. GÖZÜTOK, s. 80.

kemesinin istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararını” öncelikle⁷⁶ ince-ler. Bölge adliye mahkemesince inceleme, verilen kararda yer alabilecek du-rumlara göre aşağıda belirtildiği şekilde yapılabilir.

(a) Asıl Davadaki İstinaf Başvurusunda Harç ve Gider Eksikliği Olmadığı ya da Eksiklik Tamamlandığı Halde “İstinaf Başvurusunun Yapılmamış Sayılmasına” Karar Verilmiş Olması

Bölge adliye mahkemesince önce HMK m.344 anlamında, esas davada istinaf başvurusu yapılırken istinaf harç ve gider avansının kurallara uygun (eksiksiz) yatırılmış olup olmadığına bakılır. Eğer istinaf başvurusunda bulunan taraf, kurallara uygun (eksiksiz) olarak istinaf harçları ile gider avansını yatırmışsa ya da eksiklikleri tamamlamışsa, ilk derece mahkemesinin HMK m.344 ve 346/2 anlamında aldığı “başvurunun yapılmamış sayılması kararını” kaldırır ve esas dosya yönünden istinaf incelemesine geçer (HMK m.346/2). Başka bir deyişle, ilk derece mahkemesi eksik harç veya avans olmadığı ya da süresinde eksik harç veya gider avansı tamamlandığı halde, başvurunun yapılmamış sayılmasına karar vermiş ise, bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesinin bu kararını kaldırarak ilk istinaf dilekçesinde belirtilen esas ve usul dâhilinde istinaf incelemesini yapar.

Bu durumda “ilk derece mahkemesinin istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararı” kaldırıldığı ve başvuruda bulunan haklı görüldüğü için başvuru- rucunun başlangıçta yatırdığı maktu karar ve ilam harcının isteği halinde (HK m.31) iadesine karar verilir. Varsa gider avansından harcanmayan kısım da iade edilir. Başvuru harcı iade edilmez.

(b) Kararı Veren Mahkeme Tarafından Harç ve Avansların Tamamlattırılmasında Usulüne Uygun Bildirim Yapılmadan Karar Verilmiş Olması

İlk derece mahkemesince, istinaf başvuru harç ve giderindeki eksikliğin tamamlanmasıyla ilgili olarak, başvuran tarafa usulüne uygun bildirim yapılmamış olabilir. Örneğin bildirim ihtarat içermemesi veya açık olmaması, sü- renin veya tamamlatılması istenen tutarın yanlış belirtilmesi gibi.

Böyle bir durumda “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına” karar ve- rilmiş ve bu karara karşı ilgili taraf istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Söz konusu karar hukuka uygun olmadığından, HMK m.344 gereği, bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesinin kararını kaldırmalı ve geri çevrilmesine karar vermelidir. Zira bu durumda ilk derece mahkemesi ilgili tarafa usulüne uygun olarak (HMK

⁷⁶ ALBAYRAK / ARSLAN, s. 92.

m.344) yeniden bildirimde bulunarak harç ve/veya gider avansının tamamlanmasını ister. Eğer ilgili taraf süresi için bu eksikliği tamamlar ise, dosya istinaf incelemesi için bölge adliye mahkemesine gönderilir. Aksi takdirde ise ilk derece mahkemesi HMK m.344 uyarınca, istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına karar verir⁷⁷.

“İstinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararına” karşı istinafa başvuran tarafın yatırdığı istinaf karar ve ilam harcının isteği halinde iadesine karar verilir. Varsa gider avansından harcanmayan kısım da iade edilir.

(c) İlk Derece Mahkemesince Usulüne Uygun Bildirim Yapılmış, Fakat Harç ve Gider Avansı Tamamlatılmadan Dosya Bölge Adliye Mahkemesine Gönderilmiş Olması

İlk derece mahkemesince, istinaf başvurusu sırasında ödenmesi gereken harçlar ile gider avansının hiç yatırılmadığı ya da eksik yatırıldığı tespit edilmiş ve ilgili tarafa usulüne uygun biçimde bildirim yapılmıştır. Fakat harç ve gider avansı tamamlanmadan veya eksiklikler tam olarak giderilmeden, ilgili tarafın istinaf başvurusu kabul edilerek, dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmiş olabilir. Eğer mahkemece dava dosyası, tamamlama süresi bitmeden ve tamamlama yapılmadan bölge adliye mahkemesine gönderilmiş ise, bölge adliye mahkemesince gerekli işlemlerin yapılması için dosyanın ilk derece mahkemesine “geri çevrilmesine” karar verilmelidir (HMK m.352/1(ç))⁷⁸.

(d) İstinaf Başvurusunun Yapılmamış Sayılmasına” Karar Verilebilmesi İçin Gerekli Şartlar Oluştığı Halde, Bu Karar Verilmeden Dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine Gönderilmiş Olması

İlk derece mahkemesince, “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına” karar verilebilmesi için gerekli şartlar olduğu halde, bu karar verilmeden dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmiş olabilir.

Öğretide⁷⁹, ilk derece mahkemesince HMK m.344 uyarınca usulüne uygun olarak bildirim yapılmasına rağmen, harç ve gider avansı tamamlanmadan ve başvuru-

⁷⁷ Ayrıca bkz. ÖZTEK, s. 207; KURTOĞLU, s. 99; ÇİFTÇİ, s. 165, 644-645.

⁷⁸ “...- İlk Derece Mahkemesinin 01.09.2023 tarihli ve 2022/696 E., 2023/535 K. sayılı ek kararının ortadan kaldırılmasına, 2- Davalının istinaf talebi yönünden, bu talebe ilişkin harç ve giderler yatırılmış ise makbuzun eklenerek, yatırılmamış ise yatırılması gereken harç ve giderlerin kanunda öngörülen bir haftalık kesin süre içinde talep eden tarafından tamamlanması, aksi halde istinaf başvurusundan vazgeçilmiş sayılacağı konusunda 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 344. maddesi uyarınca ilgili tarafa muhtıra çıkartılarak kanuni süre beklendikten sonra gönderilmesi için dosyanın mahkemesine geri çevrilmesi-ne, 28/12/2023 gününde oy birliğiyle karar verildi...” Bkz. Ankara BAM 9. HD, E. 2023/3846, K. 2023/4988, 17.01.2024.

⁷⁹ Bkz. ALBAYRAK / ARSLAN, s. 97; AKKAYA, *İstinaf*, s. 242, 248-249; MERAKLI-YAYLA, Deniz, *Medeni Usul Hukukunda İstinaf Kanun Yolunda Yeniden Tahkikat Yapılması*, Seçkin Yayıncılık,

nun yapılmamış sayılması kararı verilmeden, dosya istinaf incelemesi için bölge adliye mahkemesine gönderilmiş ise, bölge adliye mahkemesince ön inceleme aşamasında “başvurunun yapılmamış sayılması kararı” verilmesi gerektiği savunulmaktadır⁸⁰. Hatta benzer başka bir görüşe göre⁸¹, istinafa başvurulurken yatırılması gereken harçların yatırılmadığının veya eksik yatırıldığının bölge adliye mahkemesince tespit edilmesi halinde, istinaf mahkemesinin bu eksikliği tamamlayabilmesi için tarafa süre vermesi ve süresinde tamamlama yapılmaz ise “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararı verebileceği de ileri sürülmüştür.

Yargıtay’ın 05.01.1949 tarihli, 1944/32 esas ve 1949/1 karar sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında⁸² harç ve giderler tamamlanmadığı için “temyiz başvurusunun yapılmamış sayılması kararı” verilmesi gerekirken, bu karar verilmeden dosya temyize gönderilmiş ise, bu durumda temyizde “başvurunun yapılmamış sayılacağına karar verilemeyeceği” belirtilmiştir. Diğer taraftan Yargıtay⁸³ 12. HD’nce verilen bir kararda ise, başvurunun yapılmamış sayılması kararı verilmeden dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmişse, bölge adliye mahkemesince “HMK’nın 344 ve 352’nci maddeleri gereği, istinaf masraflarının süresinde yatırılmadığı, dolayısıyla, başvuru şartlarının yerine getirilmediği gerekçesiyle istinaf başvurusunun usulden reddine⁸⁴ karar verilmesi gerekeceğini belirtmiştir.

Kanaatimizce, başvurunun yapılmamış sayılması kararı verilmeden dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmiş ise, bölge adliye mahkemesince, HMK m.344 hükmünde belirtilen usule aykırı olarak harç ve gider avansının tamamlanmadığı gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin yerine geçilerek “başvurunun yapılmamış sayılması kararı” verilememelidir⁸⁵.

Ankara 2014, s. 58; KURTOĞLU, s. 98-99; ÇİFTÇİ, s. 456-457, 646-647; BOZTAŞ, s. 110; karş. ÖZTEK, s. 204; UMAR, Bilge, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, 2. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2014 s. 1001; GÖZÜTOK, s. 75-76, 91; COŞKUN, s. 204.

⁸⁰ “Usulüne uygun bildirim yapıldığı ve eksik harç ve/veya gider tamamlanmadan dosyanın bölge adliye mahkemesine gönderilmesi halinde, başvurunun yapılmamış sayılması kararını bölge adliye mahkemesi de verebilir.” Bkz. ÇİFTÇİ, s. 457, 639, 644.

⁸¹ AKKAYA, **İstinaf**, s. 242, 249; BUDAK / KARAASLAN, s. 344; ÇİFTÇİ, s. 201; MERAĞLI-YAYLA, s. 59; ŞAHİN, s. 2682-2683; ÖZEKES / PEKCANİTEZ, **Usul**, s. 2239-2240; ÖZEKES, **Kararlar**, s. 95; KURTOĞLU, s. 99.

⁸² Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, E.T. 23.11.2024.

⁸³ Bkz. Yar. 12. HD, E. 2019/3993, K. 2019/5844, 09.04.2019, COŞKUN, s. 198-199.

⁸⁴ “Zira istinaf başvurusunun usulden reddi kararının verilebilmesi için öncelikle geçerli, harç ve giderleri yatırılmış bir başvurunun olması gerekmektedir. Hâlbuki ortada harçlandırılmış yani caiz bir başvuru yoktur. Dolayısıyla tıpkı davanın açılmamış sayılması kararlarında olduğu gibi, istinaf başvurusunun maddi hukuk ve usul hukuku yönünden doğurduğu tüm sonuçları ortadan kaldıracak şekilde başvurusunun yapılmamış sayılması kararı verilmesi gerekmektedir”. Bkz. ŞAHİN, s. 2683.

⁸⁵ Benzer görüş için bkz. ERGÜN, Zafer, **Bölge Adliye Mahkemeleri Hukuk Dairelerinde Yargılama Usulü**, İstanbul 2005, s. 18.

Bölge adliye mahkemesince “başvurunun yapılmamış sayılması kararı” verilmesi, en başta HMK m.344’te yer alan “harç ve giderlerin hiç ödenmediği veya eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, **kararı veren mahkeme tarafından** verilecek bir haftalık kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu başvurana yazılı olarak bildirilir.” hükmüne aykırılık oluşturur. Zira harç ve giderlere ilişkin olarak HMK m.344 özel düzenleme getirmiştir. Bu düzenlemeye göre istinaf harç ve gider avansı tamamlanmadığı takdirde istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına karar verilmesidir. Ancak HMK m.344 gereği istinaf kanun yolunda harç ve giderlerin tamamlattırılması işlemleri yapma ve buna yönelik kararları alma yetkisi ilk derece mahkemesine aittir. HMK’da bu yetki kararı veren mahkemeye bırakılmıştır. Kanun koyucu bu kararın Yargıtay veya bölge adliye mahkemesince verilmesini de kabul etmiş olsaydı, yeni Kanunda yerini bulur ve ona göre kanun çıkarılırdı⁸⁶.

Sonuç olarak, harç ve gider avansı eksikliği tamamlanmadığı için “başvurunun yapılmamış sayılması kararı verilmemiş” iken, ilk derece mahkemesi yerine Yargıtay veya bölge adliye mahkemesi tarafından “başvurunun yapılmamış sayılması kararı” verilememelidir⁸⁷. Burada verilecek karar “*dosyanın mahkemesine geri gönderilmesine/çevrilmesine*” olmalıdır⁸⁸.

İlgili taraf, tamamlattırma süresi geçtikten sonra harç ve giderlerdeki eksikliği tamamlayarak yeniden başvuruda bulunmuş olabilir. Bu halde HMK m.346 gereği, süresinde istinaf kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiş bir karara karşı istinaf talep edildiğinden, kararı veren ilk derece mahkemesince “istinaf başvurusunun usulden reddine”⁸⁹ değil, “istinaf dilekçesinin reddine” karar verilir. Bu durumda dosyanın bölge adliye mahkemesine gönderilmemesi gerekir.

⁸⁶ 12. HD bir kararında, harç ve giderin eksikliğinin tamamlanması için ilk derece mahkemesince usulüne uygun olarak süre verildiği halde, süresi geçtikten sonra harç ve gider tamamlanmış, ancak dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmiş ise, HMK m.344 ve 352 uyarınca bölge adliye mahkemesinin istinaf başvurusunun usulden reddine karar vermesi gerekeceğine hükmetmiştir. Bkz. Yar. 12. HD, E. 2019/3993, K. 2019/5844, 09.04.2019, ÖZTEK, s. 205-206. Ankara BAM 21. Hukuk Dairesi de bir kararında, ilgili tarafa verilen kesin süre içinde eksik harç tamamlanmadığı için istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına karar vermiştir. Bkz. Ankara BAM 21. HD, E. 2017/530, K. 2017/804, 23.11.2017, ÖZTEK, s. 206.

⁸⁷ Aynı görüşte GÖZÜTOK, s. 91; ERGÜN, s. 18.

⁸⁸ Yargıtay 3. HD bir kararında “tebliğ edilen muhtıraya rağmen istinaf harcının yatırılmaması nedeniyle davalının istinaf isteminden vazgeçmiş sayılarak istinaf dilekçesinin reddine karar verilmesi gerekirken davalının istinaf talebinin bölge adliye mahkemesince incelenmesini hukuka aykırı bulmuştur.” Bkz. Yar. 3. HD, E. 2021/4175, K. 2022/6, 17.01.2022, COŞKUN, s. 132-133.

⁸⁹ “... alacaklı vekilince harç ve masrafın verilen kesin süre geçtikten sonra ... yatırıldığı görülmüştür. Bölge adliye mahkemesince ... istinaf başvurusunun usulden reddine karar verilmesi gerekir...”. Bkz. Yar. 12. HD, E. 2019/3993, 2019/5844, 09.04.2019, COŞKUN, s. 135.

Eğer kararı veren mahkeme, istinaf dilekçesini ret ettiği halde, dosyayı bölge adliye mahkemesine göndermiş ise, bölge adliye mahkemesince bu talep inceleme konusu yapılamaz. Bu durumda bölge adliye mahkemesince istinaf dilekçesinin reddine karar verileceği öğretide ileri sürülmüş⁹⁰ ise de, kanaatimizce bölge adliye mahkemesince yapılacak bir işlem olmadığı gibi, zaten kararı veren mahkeme tarafından ret kararı verilmiş bir talep ile ilgili olarak yeniden bölge adliye mahkemesince ret kararı verilmesi doğru olmayacaktır.⁹¹ Burada, asıl davaya ilişkin karara yönelik değil, asıl davaya ilişkin istinaf dilekçesinin reddi kararına yönelik istinaf talebinde bulunulabileceği belirtilerek dosyanın kararı veren mahkemeye “geri çevrilmesine” karar verilmesinin daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

(e) İlk Derece Mahkemesince Usulüne Uygun Bildirim Yapılmış, Fakat Harç ve Gider Avansı Süre Geçtikten Sonra Tamamlanmış ve İlk Derece Mahkemesince “İstinaf Başvurusunun Yapılmamış Sayılması” Kararı Verilmiş, Ancak Bu Karara Karşı Süresinde HMK m.346/2 Kapsamında İstinafa Başvurulmamış Olması

İlk derece mahkemesinin usulüne uygun bildirimine (HMK m.344) rağmen harç ve giderler tam olarak yatırılmaz veya eksiklik giderilmez ya da süre geçtikten sonra tamamlanırsa, kararı veren mahkeme tarafından “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararı” verilir ve ilgili tarafa tebliğ edilir (HMK m.344, 346/2). İlgili taraf, “başvurunun yapılmamış sayılması yönündeki ek karara” karşı HMK m.346/2 gereği istinaf yoluna gidebilir. İlgili tarafın bu defa “başvurunun yapılmamış sayılması kararına karşı” süre geçtikten sonra istinafa başvurusu halinde, istinaf dilekçesinin kararı veren ilk derece mahkemesince reddine karar verilir⁹². Zira süresinde kanun yoluna başvurulmadığı için başvurunun yapılmamış sayılması kararı kesinleşmiştir. İstinaf dilekçesinin reddi kararı verilmeden, dosya, bölge adliye mahkemesine gönderilmiş ise bölge adliye mahkemesince “başvurunun yapılmamış sayılması kararına karşı süresinde başvuru yapılmadığı için istinaf dilekçesinin reddine” değil, “başvurunun usulden reddine” karar verilir⁹³ (HMK m.352/1(c)).

⁹⁰ TEMİZEL, s. 354.

⁹¹ “HMK m.352’ye göre, başvuru şartlarının yerine getirilmemiş olması halinde öncelikle gerekli kararların verileceği düzenlenmiş ise de, bu düzenleme bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinin, harç ve giderlerin yatırılmaması nedeniyle istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına karar verebileceği anlamına gelmez.” Bkz. GÖZÜTOK, s. 75.

⁹² Bu durumda karar kesinleştiği için dilekçe ve ilgili dosya, bölge adliye mahkemesine gönderilmez. Mahkemece verilecek ek karar ile “başvurunun yapılmamış sayılması kararına” karşı süresinde istinaf kanun yoluna başvuru yapılmadığından bu kararın kesinleştiği, ancak asıl karara karşı da geçerli bir kanun yolu başvurusu olmadığından asıl kararın da tebliğ tarihinden itibaren iki hafta sonraki tarihte kesinleştiğine karar verilir.

⁹³ Yar. 11. HD, E. 2023/5540, K. 2023/6076, 23.10.2023; Yar. 12. HD, E. 2019/3993, K. 2019/5844, 09.04.2019, COŞKUN, s. 157-158, s. 198-199.

İlgili taraf HMK m.344 ve 346/2 gereği “başvurunun yapılmamış sayılması kararına” karşı süresinde istinaf kanun yoluna başvuramaz ise hem bu karar (başvurunun yapılmamış sayılması kararı), hem de asıl davadaki karar da kural olarak kesinleşmiş olur.

(f) Bölge Adliye Mahkemesince, İlk Derece Mahkemesinin İstinaf Başvurusunun Yapılmamış Sayılmasına İlişkin Kararının Hukuka Uygun Bulunması ve İstinaf Başvurusunun Reddine Karar Verilmesi (HMK m.353, b/1)

“İstinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararına” karşı, istinaf yoluna başvuran taraf, esas davada istinaf harç ve/veya gider avansı yatırmamış veya eksik yatırmış; kendisine usulüne uygun olarak HMK m.344 anlamında bildirim yapılmasına rağmen bu eksiklikleri yine süresinde tamamlamamış olabilir.

İlk derece mahkemesince verilen “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararı (HMK m.344) hukuka uygun olduğu için, bölge adliye mahkemesince bu durumun tespiti halinde, HMK m.346/2 anlamında yapılan istinaf başvurusunun reddine karar verilir. Böylece kural olarak, asıl davada istinaf kanun yoluna başvuru hakkı da ortadan kalkmış olur⁹⁴.

İstinaf başvurusunun bölge adliye mahkemesince reddine karar verilmesi halinde, ilgili tarafın, bu karara karşı, temyiz kanun yoluna gidebileceği kanaatindeyiz. Çünkü bölge adliye mahkemesinin bu yöndeki kararının kesin olduğuna ilişkin bir hüküm olmadığından, yani bunu yasaklayan bir hüküm bulunmadığından⁹⁵ temyiz kanun yoluna gidilebilmelidir. Zira Kanunlarda açıkça konu bakımından sınırlandırıcı bir hüküm olmadığı müddetçe kararın istinaf veya temyiz edilebilirliği esastır⁹⁶. Zira HMK m.361 ve 362’de konu bakımında kanun yollarına gidilemeyecek kararlar belirtilmiştir⁹⁷. Ayrıca İİK m.363 yanında m.365’te de konu bakımından getirilen sınırlandırmalar mevcuttur.

Eğer temyiz kanun yoluna başvurulmaz ise, “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararı” kesinleşmiş olur. Bu kararın kesinleşmesi ile beraber, esas davada verilen hüküm de süresinde geçerli bir kanun yolu başvurusu yapı-

⁹⁴ Bkz. ÖZTEK, s. 203, AKKAYA, *İstinaf*, s. 249; ÇİFTÇİ, s. 164, 725; ŞAHİN, s. 2682.

⁹⁵ ÖZTEK, s. 204.

⁹⁶ Çiftçi, bu durumu “bir kararın kesin olduğuna ilişkin açık kanun hükmü bulunmayan hallerde, kararın istinaf veya temyiz edilebilirliği esastır” şeklinde açıklamaktadır. Bkz. ÇİFTÇİ, s. 163. Diğer yandan bu kararlara karşı temyiz yoluna gidilmesinin istinaf sistemini zorladığı gerekçesiyle temyiz yoluna gidilememesi gerekeceği de savunulmaktadır. Bkz. AKKAYA, *İstinaf*, s. 249.

⁹⁷ İlaveten bkz. HMK m.35, 43, 44, 45, 272, 337 ve İİK m.36, IV, 79/a, 88/a, 265, 290, 293, 359.

larak istinafa gidilmediği için kesinleşmiş olur⁹⁸. Kesinleşme tarihi de ilk derece mahkemesinin verdiği karar için istinafa başvuru süresinin sona erdiği tarihtir. Diğer yandan esas davada, istinafa başvuran taraf kısmen harç ve gider avansı yatırmış ise, giderler düşüldükten sonra varsa geri kalan avansı ile kısmi yatırdığı başvuru harcı ile karar ve ilam harcı isteği halinde iade edilmelidir. Zira ortada yapılmamış sayılan bir başvuru vardır.

HMK m.344 gereği, “verilen kesin süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, kararı veren mahkemece başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verilmesi” halinde, mahkemenin bu kararı, ayrıca karar ve ilam harcına tabi değildir. Burada harç ve gidere tabi olan, HMK m.346/2 kapsamında yapılacak başvurudur.

e. İstinaf Başvurusunun Yapılmamış Sayılması Kararına Karşı Başvuruda İstinaf Harç ve Giderlerinin Yatırılmamış veya Eksik Yatırılmış Olması

(a) Başvuru üzerine kararı veren mahkemece yapılacak işlemler

İlk derece mahkemesince “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması” kararından önce, usulüne uygun bildirim yapılmış, bu bildirimle rağmen belirtilen harç veya gider avansı eksikliği tamamlanmamış olabilir. Bunun üzerine “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması” kararı verilir ve ilgili tarafa tebliğ edilir. İlgili taraf, bu defa “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararına” karşı HMK m.346/2 gereği gerekli karar ve ilam harcı ile başvuru harcını ve ayrıca gider avansını da hiç yatırmamış veya eksik yatırmış olabilir. Böyle bir durumda ilk derece mahkemesince HMK m.346/2 kapsamında verilen istinaf dilekçesi kabul edilmez; yani dilekçe kaydedilmez. Çünkü HMK m.344 düzenlemesi kamu düzenine ilişkin olduğu gibi HK m.32, 127 ve 128. maddeler gereği harca tabi işlem, harç yatırılmadan yapılmamalıdır. Bununla birlikte UYAP üzerinden ve gerekse görevlilerce eksik harç ve/veya gider avansı yatırıldığı halde HMK m.346/2 kapsamındaki istinaf başvurusu kayda alınmış ise istinaf başvurusunun yapıldığının kabulü gerekir.

“İstinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararına” karşı istinaf başvurusunda da gerekli harç ve gider avansı yatırılmadığı veya eksik yatırıldığı takdirde ilk derece mahkemesince nasıl bir karar verilmelidir? Örneğin bu başvuruda da yeniden tamamlatma işlemi yapılacak mıdır?

⁹⁸ “GÖZÜTOK’a göre, kişi harç ve giderleri yatırmadan başvuru yapmış ise yeniden süre verilmelidir. Yatırmaz ise bu başvurunun da yapılmamış sayılmasına karar vermeye gerek yoktur. Ancak harç ve gider yatırılmadan yeniden böyle bir başvuru yapılmış ise belirtilen miktarda gider (ve harç) yatırıldığı takdirde dosyanın istinaf incelemesi için gönderileceğine şeklinde bir ek karar verilmesi yeterlidir. Bkz. GÖZÜTOK, s. 80.

Çiftçi'ye göre⁹⁹ bu durumda “asıl davanın istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararı yanında, bu karara karşı da HMK m.346/2 anlamında istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına karar verilir ve dosya artık bölge adliye mahkemesine gönderilmez.

Gözütok'a göre, burada kişi harç ve giderleri yatırmadan başvuru yapmış ise yeniden süre verilmeli; bu süre içerisinde de harç ve gider avansı yatırılmaz veya tamamlanmaz ise, bu defa “başvurunun yapılmamış sayılmasına karar vermeye gerek yoktur”. Ancak harç ve gider avansı yatırılmadan yeniden böyle bir başvuru yapılmış ise belirtilen miktarda gider (ve harç) yatırıldığı takdirde dosyanın istinaf incelemesi için gönderileceğine şeklinde bir ek karar verilmesi yeterli olur¹⁰⁰.

Kanaatimizce, asıl davada, istinaf harç ve gider avansı eksikliğinin tamamlanmaması nedeniyle verilen, “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararına” karşı yapılan istinaf başvurusunda da harç ve gider avansının ödenmemesi veya eksik ödenmesi hallerinde, HMK m.344 ve 346/2 kapsamında dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmemelidir. Daha açık bir ifadeyle, istinaf başvurusu yapılmamış sayılan taraf, bu kararın kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde harç ve giderleri tam olarak yatırmadan ya da eksik yatırarak yeniden başvuruda bulunsa bile, iki haftalık sürenin dolması ile beraber istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması” kararı kesinleşir. Çünkü istinaf başvurusu yapılmamış sayılan tarafın, bu kararın tebliğinden itibaren iki hafta içinde HMK m.346/2 hükmünce gerekli harç ve giderleri yatırmaksızın veya eksik yatırarak yaptığı başvuru geçerli bir başvuru değildir. Tamamlanması için süre de verilmez. Çünkü HMK m.346/2'de açıkça “gerekli giderler de yatırıldığı takdirde dosya, kararı veren mahkemece yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilir” hükmü nedeniyle, dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmemelidir. Zira “ilk derece mahkemesinin istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararına” karşı istinaf yoluna başvurulabilmesi ve dosyanın istinaf mahkemesine gönderilebilmesi için harç ve giderlerin “tam ve eksiksiz olarak” yatırılmış olması gerekir.

Böyle bir halde kararı veren ilk derece mahkemesi, istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına yönelik kararın kesinleştiği, bunun sonucu olarak asıl davada süresinde geçerli istinaf kanun yolu başvurusu yapılmadığı için asıl davadaki kararın da kesinleştiği belirtilerek ek karar verilmeli ve kesinleşme kaydı

⁹⁹ ÇİFTÇİ, s. 456-457, 643 vd.

¹⁰⁰ Bkz. GÖZÜTOK, s. 80.

düşülmelidir. Çünkü Kanun burada ilgili tarafa tekrar tekrar başvuru yaparak işlem yapılmasını isteme hakkı vermez. Bu doğrudan hem hakkın kötüye kullanılması olup hem de dürüstlük kurallarına aykırılık oluşturur.

(b) HMK m.346/2 Kapsamında Yapılan Başvuruyla İlgili Herhangi Bir Karar Alınmadan Dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine Gönderilmiş Olması

“İstinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararına” karşı, istinaf kanun yoluna başvuran taraf, bu başvurusunda da harç ve gider avansı yatırmadığı veya eksik yatırmış olduğu halde, mahkemece herhangi bir karar alınmadan dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmiş olabilir. Bu halde öncelikle bölge adliye mahkemesi harç ve giderlerin yatırılmamış veya eksik yatırılmış olması nedeniyle dosyanın geri çevrilmesi kararı verir.

Geri çevirme kararının gerekçesi şudur: HMK m.346/2 hükümlerince “istinaf başvurusunun yapılmamış sayılması kararına karşı” yeniden istinaf kanun yoluna başvurabilmek için harç ve gider avansı yatırılması zorunluluğu vardır (HMK m.344, 346/2). Bu başvuruda da harç ve gider avansı yatırılmamış veya eksik yatırılmış olduğu halde dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmiş olabilir. Dolayısıyla genel hüküm olan HMK m.344 gereği bir istinaf başvurusunda harç ve gider avansı yatırılmadığından, HK m.32 ve 127 gereği, müteakip işlemler yapılamayacaktır. İlaveten HMK m.352/1(ç) bendi gereği, harçlar ve gider avansı yatırılmadığından, başvuru şartları yerine getirilmemiş¹⁰¹, yani HMK m.344 ve 346 hükümleri uyarınca usulüne uygun bir başvuru yapılmamış olduğundan “geri gönderme” kararı verilir. Dolayısıyla HMK m.352/1 gereği, bölge adliye mahkemesince ön incelemede bu durumun tespiti halinde, gerekli (yani geri gönderme, geri çevirme) kararı verilir. Zaten harçları tamamlama yetkisi HMK m.344 gereği münhasıran kararı veren ilk derece mahkemesine aittir.

Bu karar nedeniyle bölge adliye mahkemesince gerek başvuru harcı ve gerekse karar ve ilam harcı ile ilgili herhangi bir karar verilmez. Zira dosya harç ve gider eksikliği nedeniyle ilk derece mahkemesine geri çevrilmiştir. Ayrıca “geri çevirme kararının” kendisi de harca tabi değildir. Çünkü HK Eki 1 Sayılı Tarife gereği harca tabi kararlardan değildir. Yargıtay ve bölge adliye mahkemelerinin uygulaması da bu şekildedir¹⁰².

¹⁰¹ Aynı görüşte bkz. ŞAHİN, s. 2680.

¹⁰² Bkz. Yar. 4. HD, E. 2023/7049, K. 2023/10059, 02.10.2023; 11. HD, E. 2021/8195, K. 2021/6633, 29.11.2021; 11. HD, E. 2021/8898, K. 2021/7382, 27.12.2021, (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T. 22.02.2025.

HMK m.346/2 kapsamında yapılan istinaf kanun yolu başvurusunda, geçerli bir başvuru olmaması bir tarafa, harç ve gider avansını tekrar tekrar yatırmayarak veya eksikliği tamamlamayı istinaf kanun yoluna başvuran tarafın, kötüniyetle istinaf yoluna başvuru yaptığı kabul edilmelidir (HMK m.351). Eğer böyle bir tespit yapılırsa istinaf başvurusu kötü niyetle yapıldığı için, bölge adliye mahkemesince¹⁰³ HMK m.329 hükümleri uygulanmalıdır. Dolayısıyla yarılama giderlerinden başka, diğer tarafın vekiliyle aralarında kararlaştırılan vekâlet ücretinin tamamı veya bir kısmını ödemeye mahkûm da edilebilir.

B. Bölge Adliye Mahkemesince Harç ve Gider Avansının Yatırılmadığının veya Eksik Yatırıldığının Tespiti ve Tamamlattırma Usulü

1. Dosyanın Yanlış Bölge Adliye Mahkemesine veya Bölge Adliye Mahkemesinin Yanlış Hukuk Dairesine Gönderilmesi ve Başvuruyla İlişkin Harç ve Giderlere Etkisi

İstinafa başvuran taraf, istinaf dilekçesinde, bölge adliye mahkemesini ve/veya hukuk dairesini yanlış yazmış olsa bile, kararı veren ilk derece mahkemesi, dosyayı yetkili ve görevli bölge adliye mahkemesine gönderir (HMK m.343/4). Bu defa söz konusu dilekçe, ilk derece mahkemesince yanlış bölge adliye mahkemesine veya yanlış hukuk dairesine gönderilmiş ise HMK m.352/1(a) kapsamında, dosya kendisine gönderilen bölge adliye mahkemesi, yetkili bölge adliye mahkemesine veya ilgili hukuk dairesine gönderme kararı verir. Bu kararlar harca tabi değildir; yani başvurudan yeniden başvuru harcı ile karar ve ilam harcı alınmaz. Zira gönderme kararları bu gibi hallerde görevsizlik kararı olarak değerlendirilemez; bu işlem dava dosyasının bir mahkemeden başka bir mahkemeye devri niteliğindedir¹⁰⁴.

Aynı hususlar, bölge adliye mahkemesinin iki dairesi arasında uyuşmazlık çıkması halinde, dosyanın Başkanlar Kuruluna gönderilmesi ve Başkanlar Kurulunca karar verilmesi hallerinde de geçerlidir (5235 sayılı Kanun m.35). Söz konusu göndermelerde ve kararlarda da harç ve gider alınmaz. Zira buradaki kararlar, HK Eki 1 Sayılı Tarifede belirtilen ve harç alınmasını gerektiren kararlardan olmadığı gibi, Yargıtay veya Bölge Adliye Mahkemelerinin kendi iç

¹⁰³ “Başvurunun kötü niyetli olup olmadığını belirlemek dosya kapsamında bulunan delillere göre bölge adliye mahkemesine aittir.” Bkz. ALBAYRAK / ARSLAN, s. 247.

¹⁰⁴ Bkz. ERTANHAN, s. 165 vd.; GÖZÜTOK, s. 89. “Zira dosyanın geldiği istinaf mahkemesi hukuk dairesi, eğer Başkanlar Kurulu’nun belirlediği iş bölümüne göre (5235 sayılı Kanun m.35/1) görevli değilse, zaten diğer hususları da inceleme imkânı olmayacaktır. Dosya kendisine ulaşan istinaf mahkemesi hukuk dairesi, ön inceleme aşamasında kendisinin bu iş bölümü uyarınca görevli olmadığı kanaatine varırsa, dosyayı görevli gördüğü hukuk dairesine gönderir. Bkz. ŞAHİN, s. 2673-2674.

işleyişi ve dairelerinin iş bölümü ile ilgili hususlardaki kararları da harca tabi kararlardan değildir¹⁰⁵.

2. Bölge Adliye Mahkemesince Ön İnceleme Aşamasında İstinaf Başvurusu İçin Harç ve Gider Avansının Yatırılıp Yatırılmadığının Denetimi

İstinafa başvuruda, harç ve gider avansının tam olarak yatırılıp yatırılmadığının denetlenmesi görevi, öncelikle kararı veren ilk derece mahkemesine aittir. Bu nedenle istinaf harç ve gider avansında herhangi bir eksiklik veya yanlışlığın tespiti halinde kararı veren ilk derece mahkemesince gerekli işlemler yapılır (HMK m.344). Bununla birlikte istinaf harç ve gider avansının denetimi kamu düzenine ilişkin olduğundan, bölge adliye mahkemesince de bu denetim yapılır.

Bölge adliye mahkemesince denetimin yapılacağı ilk safha, ön inceleme safhasıdır. HMK m.352/3'te de belirtildiği üzere “eksiklik bulunmadığı anlaşılan dosya incelemeye alınır”. Başka bir ifadeyle, ön incelemede eksiklik tespit edilmemesi halinde dosya asıl incelemeye alınır, bir eksiklik varsa, esas incelemeye geçilmez¹⁰⁶. Bu anlamda yargılama giderlerinin (HMK m.344) yatırılması kamu düzenine ilişkin olup, yatırılmamış veya eksik yatırılmış olması hallerinde davalarda sonraki safhaya geçilemez (HK m.32, 127). Başka bir deyişle istinaf yargılaması her şeyden önce usulüne uygun bir istinaf başvurusunun yapılmış olmasını gerektirir¹⁰⁷.

Kanunun 352/1 (ç) maddesinde “Başvuru şartlarının yerine getirilmemesi” hükmü yer almış olup, istinafa başvuruda yargılama giderlerinin (harç ve peşin yatırılması gerekli gider avansının) yatırılmaması veya eksik yatırılması başvuru şartlarının yerine getirilmediği anlamına gelir. Yani istinaftaki temel başvuru şartlarından biri olan ve aynı zamanda kamu düzenine ilişkin bulunan husus “istinaf harç ve gider avansının yatırılmasıdır”.

İstinaf başvurusu sırasında alınacak harçlar ile gider avansının yatırılması, kamu düzenine ilişkin ve resen incelenecek hususlardan biri olduğu gibi, bölge

¹⁰⁵ “İstinaf mahkemesinin bu aşamalarda verebileceği karar sadece gönderme kararı olup, bu karar “aidiyet” niteliğinde bir karardır. Dosya kendisine gönderilen mahkeme, tıpkı ilk derece mahkemelerindeki yetkisizlik ve görevsizlik kararlarında olduğu gibi, hukuk dairesinin verdiği bu kararla bağlı değildir”. Bkz. ŞAHİN, s. 2673-2674; ERGÜN, s. 17.

¹⁰⁶ Bkz. ATALI / ERMENEK, *Usul* s. 329 vd.; ATALI / ERMENEK / ERDOĞAN, *Usul*, s. 648-649; PEK-CANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 498; ÇİFTÇİ, s. 445 vd.; TAŞPOLAT-TAĞSAVUL, s. 323; AK-KAYA, *İstinaf*, s. 342; ŞAHİN, s. 2668.

¹⁰⁷ ÇİFTÇİ, s. 628; ŞAHİN, s. 2679 vd.

adliye mahkemesi, sadece ön inceleme aşamasında değil, davanın her aşamasında bu yönde tespit yapabilir ve gerekli kararları verebilir.

Bu bağlamda, HMK m.352(1/ç)'ye göre, bölge adliye mahkemesi, istinaf başvuru harçları ve gider avansının yatırılmasıyla ilgili denetimini “Başvuru şartlarının yerine getirilmemesi” hükmü içinde yapabilir. İstinaf başvuru sürecinde harç ve gider avansının hesaplanmasında şekli bir denetim söz konusu olup istinafa ilişkin harç ve gider avansının tam olarak yatırılıp yatırılmadığına bakılır. HMK m.344 hükümlerine göre yatırılması gereken harç ve gider avansı eksik ise tamamlanılmak üzere dosya kararı veren ilk derece mahkemesine geri çevrilir (HMK m.352/1(ç)).

Bununla birlikte istinaf karar ve ilam harcının hesaplanmasına esas alınacak olan ilk derece mahkemesinin asıl davada belirlediği harçların doğru belirlenip belirlenmediğine ön inceleme aşamasında bakılmaz. Zira ilk derece mahkemesince verilen karar ile beraber, söz konusu davada alınması gereken harçların kurallara uygun olarak alınıp alınmadığı hususu, “kanun yolu denetiminde esas yönünden denetimin” bir parçasıdır. Dolayısıyla HMK m.352/3 gereği, dosya incelemeye alındıktan sonra harç ve giderlere ilişkin esas yönünden denetim yapılabilir. Çünkü bölge adliye mahkemesinin ön inceleme aşaması, ilk derece mahkemesinin kararının esas yönden incelenmesine girmeye engel teşkil eden şekli hususların olup olmadığına bakılan bir aşamadır¹⁰⁸. İlk derece mahkemesince verilen hükümde harçlara ilişkin hukuka aykırı karar verilmişse, asıl incelemeye geçildikten sonra, esasa ve usule ilişkin verilecek diğer kararlarla birlikte, harçlara ilişkin karar da verilir (HMK m.353).

3. Bölge Adliye Mahkemesince Asıl İnceleme Aşamasında İstinaf Başvurusu İçin Harç ve Gider Avansının Yatırılıp Yatırılmadığının Denetimi

Kural olarak asıl inceleme, istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılır. Ancak, bölge adliye mahkemesi kamu düzenine aykırılık gördüğü takdirde, istinaf incelemesi sırasında bu durumu resen gözetir (HMK m.355). Bu bağlamda başvuru aşamasında yatırılması gereken harç ve gider avansının yatırılmamış veya eksik yatırılmış olduğu, ön inceleme aşamasında tespit edilememiş olabilir. Dolayısıyla harç ve gider avansının yatırılmamış veya eksik yatırılmış olduğu asıl inceleme sırasında anlaşılmış ise, bu durum kamu düzenine ilişkin olduğundan istinafta esas incelemesine geçilmiş olmasına rağmen, bu

¹⁰⁸ “Ön inceleme aşamasında esasa ilişkin bir inceleme yapılmaz.” Bkz. KURTOĞLU, s. 88.

aşamadan sonra başkaca işlem yapılmaz¹⁰⁹, yani bu tespitin yapılmasından sonra müteakip işlemler yapılamaz (HK m.32, 127; HMK m.344).

Bölge adliye mahkemesinin istinaf kanun yoluna başvuru için yatırılması gereken harç ve gider avansının yatırılmadığının veya eksik yatırıldığının tespiti kararı ile beraber, harç ve gider avansının tamamlattırılması amacıyla dosya kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilir. Bu gönderme kararı, yani istinaf başvuru harç ve giderlerinin eksik yatırılmış veya hiç yatırılmamış olduğuna yönelik kararlar, harca tabi değildir. Ancak posta ve tebligat gideri yapılacaksa, varsa kullanılmamış gider avansından karşılanır; avansın bulunmaması halinde maliye hazinesinden karşılanır.

SONUÇ

Dava açılması ve çekişmesiz yargı işlerine başvurularda olduğu gibi, ilk derece mahkemelerince hüküm verildikten sonra kanun yollarına başvurulması Hukuk Muhakemeleri Kanununa ve temel olarak Harçlar Kanununa göre, yargı harçlarına tabidir. İlâveten istinaf incelemesi için yapılabilecek masraflar için gider avansı da ödenmesi zorunludur.

Harçların bir kısmı istinaf kanun yoluna başvuru dilekçesinin verilmesi sırasında peşin ödenmekte, bir kısmı da istinafta karar verilmesinden sonra ödenir. Ayrıca istinaf sürecinde yapılan işlemlere bağlı olarak ödenen harçlar da vardır. Ancak istinafa başvuru sırasında alınacak karar ve ilam harcının nasıl belirleneceğine ilişkin bir düzenleme bulunmamakta, uygulama Yargıtay'ın içtihadı birleştirme kararı doğrultusunda yürütülmekte; ilk derece mahkemesince alınmasına karar verilen karar ve ilam harcı istinaf başvurusunda da esas alınmaktadır. Özellikle ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda karar ve ilam harcının yanlış belirlenmesi veya eksik hesaplanması hallerinde sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Yasa koyucu tarafından Harçlar Kanununda veya Hukuk Muhakemeleri Kanununda alınacak harcın türü ve miktarı yanında harcın nasıl hesaplanacağı konusunda açık ve tartışmaya mahal vermeyecek bir düzenleme yapılmasında yarar bulunmaktadır.

Hukuk Muhakemeleri Kanununda harçların ve gider avansının ödenmemesi veya eksik ödenmesi halinde ilgili tarafa kesin süre verilmekte, tamamlanma-

¹⁰⁹ ŞAHİN'in de belirttiği gibi, ön incelemenin amacı doğrultusunda, ön incelemede değerlendirilen hususlar istinaf başvurusunun caizliği ile ilgili olduğundan inceleme aşamasında da göz önüne alınabilmeli ve tespit edilecek eksiklikler hakkında ön incelemede verilmesi gereken kararlar her aşamada verilebilmelidir. Bkz. ŞAHİN, s. 2673.

ması halinde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı bildirilmektedir. Harç ve giderlerin ödenmemesi veya eksikliğinin tamamlanmaması halinde istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına karar verilmektedir. Bu hususta Harçlar Kanununda da genel anlamda bir hüküm bulunmakta ve söz konusu hükme göre harçlar ödenmedikçe davada başka safhaya geçilememekte, yani yargılama süreci devam ettirilememektedir.

Bu bağlamda başvurucuya “istinaf başvurusu yapılmamış sayılması” kararının tebliğ ile birlikte, tekrar bu karara karşı istinaf kanun yoluna gidilmesi halinde, bu başvuru için de harç ve gider avansı eksik yatırılmış veya hiç yatırılmamış ise “her defasında tamamlatma işlemi yapılacak mı” sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu durumda kanun koyucunun HMK m.344’ün atfıyla, HMK m.346/2 gereği yapılacak başvuruda harç ve gider avansı ödenmediği takdirde yeniden tamamlama işlemi yapılamayacağı ve “istinaf başvurusu yapılmamış sayılması” kararının kesinleşeceği yönünde düzenleme yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Hakem Değerlendirmesi : Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması : Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek : Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review : *Externally peer-reviewed.*

Conflict of Interest : *The author has no conflict of interest to declare.*

Grant Support : *The author declared that this study has received no financial support.*

KAYNAKÇA

AKİL, Cenk, **İstinaf Kavramı**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2010.

AKKAYA, Tolga, **Medeni Usul Hukukunda İstinaf**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2009.

AKTEPE ARTIK, Sezin, “İstinaf Kanun Yolunda Kamu Düzeni Kavramı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Y. 2018, S. 134, s. 257-292.

ALBAYRAK, Adem, **Hukukta İstinaf Uygulaması**, 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.

ALBAYRAK Adem, / ARSLAN, Cihat, **Hukukta İstinaf Uygulaması**, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2016.

BOZTAŞ, Nevzat, **Türk Medeni Usul Hukukunda İstinaf**, Aristo Yayınları, İstanbul, 2020.

ASLAN AKYOL, Leyla, “Anayasa Mahkemesinin 14.01.2010 Tarihli Kararı Çerçevesinde Yargı Harçlarına İlişkin Bazı Sorunlar ve Güncel Gelişmeler.”, **Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2011, S. 1, s. 32-52.

ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder / TAŞPINAR-AYVAZ, Sema / HANAĞASI Emel, **İcra ve İflas Hukuku**, 10. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2024.

ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder / TAŞPINAR-AYVAZ, Sema / HANAĞASI, Emel, **Medeni Usul Hukuku**, 10. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2024.

ATALI, Murat / ERMENEK, İbrahim, **Medeni Usul Hukuku**, 6. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.

ATALI, Murat / ERMENEK, İbrahim, **İcra ve İflas Hukuku**, 7. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.

ATALI, Murat / ERMENEK, İbrahim / ERDOĞAN, Ersin, **Medeni Usul Hukuku**, 7. Bası Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2024.

ATALI, Murat / ERMENEK, İbrahim / ERDOĞAN, Ersin, **İcra ve İflas Hukuku**, 8. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2024.

BUDAK, Cem / KARAASLAN, Varol, **Medeni Usul Hukuku**, 7. Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2023.

- ÇİFTÇİ, Murat Özgür, **Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf**, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- COŞKUN, Mahmut, **Hukuk Yargılamasında İstinaf ve Temyiz**, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.
- DEREN YILDIRIM, Nevhis, “İstinafa Başvuru Şartları”, **MİHBİR** 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim, 2017, Ankara 2018.
- ERGÜN, Zafer, **Bölge Adliye Mahkemeleri Hukuk Dairelerinde Yargılama Usulü**, İstanbul, 2005.
- ERMENEK, İbrahim, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Yürürlüğe Girmesinden Sonra Yargılama Giderlerine İlişkin Olarak Ortaya Çıkan Bazı Güncel Sorunlar ve Usul Ekonomisi İlkesi.”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, **MİHBİR Özel Sayısı**, (2014), s. 215-243.
- ERTANHAN, Mesut, **Yargılama ve Takip Giderleri**, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- ERTANHAN, Mesut, **Kamu Görevlilerinin İmza, Paraf ve Elektronik İmzalarından Doğan Sorumlulukları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.
- GENÇCAN, Ömer Uğur, **Hukuk Davalarında İstinaf ve Temyiz Uygulaması**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2018.
- GÖRGÜN, L. Şanal / BÖRÜ, Levent / KODAKOĞLU, Mehmet, **Medeni Usul Hukuku**, 13. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2024.
- İPEKÇİ, Nizam, **Hukuk, Ceza ve İdari Yargıda İstinaf Yargı Düzenine İlişkin Atıflar**, Ankara 2016.
- KADAYIFÇI, Derya Ece, **Medeni Usul Hukukunda İstinaf**, Seçkin yayıncılık, Ankara, 2020.
- KARADEMİR AYDEMİR, Dilek, **Medeni Usul Hukukunda Mahkemelerin Yetkisi**, 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.
- KARAASLAN, Varol, “HMK m.353/1-a Üzerine Bir İnceleme”, **DÜHFD**, Y. 2017, C. 22, S. 37, s. 219-239.
- KARAASLAN, Varol, “Kanun Yolları Sistemine Eleştirisel Bir Bakış”, **MİHDER**, Y. 2019/2, C. 15, S. 43, s. 441 vd.
- KAYA, Hasan, **Yargılama Giderleri**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.
- KIYAK, Emre, **Davanın Açılmasının Usul Hukukuna İlişkin Sonuçları**, Legal Yayınları, Ankara, 2014.
- KOÇYİĞİT, İlker, “Davanın Açılması ve Dilekçeler Aşaması”, **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**, Y. 2015, S. 2, s. 39-58.
- KURTOĞLU, Tülin, **Özel Hukukta İstinaf ve Denetimi ve Uygulaması**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2017.

- KURU, Baki, **Hukuk Usulü Muhakemeleri**, C. II, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2001.
- KURU, Baki, **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, C. IV, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2001.
- KURU, Baki / AYDIN, Burak, **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku**, 7. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- MERAKLI YAYLA, Deniz, “**Medeni Usul Hukukunda İstinaf Kanun Yolunda Yeniden Tahkikat Yapılması**”, Ankara, 2014.
- ÖZBAY, İbrahim / OKUMUŞ, Nagehan, “Kanun Yollarına İlişkin Son Değişiklikler ve Yargı Kararları Işığında Medeni Usul Hukukunda Katımlı Kanun Yolu”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Ankara 2009, s. 349-379.
- ÖZEKES, Muhammet / BORAN GÜNEYSU, Nilüfer, **Deliller ve Hüküm Eksikliği Yönünden İstinaf İncelemesi ve Kararı**, HMK 353/1-a-6, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2021.
- ÖZEKES, Muhammet, “İstinaf İncelemesi Sonunda Verilecek Kararlar”, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde İstinaf, Antalya 6-7 Ekim 2017, Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı XV, Ankara 2018.
- ÖZEKES, Muhammet, **Medeni Usul Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi (İstinaf ve Temyiz)**, TBB Yayını, 2. Bası, Ankara, 2011.
- ÖZEKES, Muhammet, 100 Soruda Medeni Usul Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi İstinaf ve Temyiz, Ankara 2016.
- ÖZMUMCU, Seda, “Davanın Açılmasına Bağlı Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi” **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Y. 2012, C. LXX, S. 2, s. 183-206.
- ÖZTEK, Selçuk, **Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf ve Temyiz**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- ÖZTÜRK, İlhami, “Bir Hükümün Bozulmasını Takiben Verilen Kararda Yargı Harcından Bozulan Hüküm Dolayısıyla Ödenmiş Olan Harcın Mahsubu.” **Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2015, C. 5, S. 2, s. 139-164.
- ÖZTÜRK, İlhami, “Süresinde Ödenmeyen Karar ve İlam Harçlarına Gecikme Zammı Uygulanması.” **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2016, C. XX, S. 1, s. 573-607.
- ÖZTÜRK, İlhami, **Mahkeme Harçları**, 2. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2023.
- PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet, **Medeni Usul Hukuku (Ders Kitabı)**, 12. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2024.
- PEKCANITEZ, Hakan, / ATALAY, Oğuz, / SUNGURTEKİN-ÖZKAN, Meral / ÖZEKES, Muhammet, **İcra ve İflas Hukuku (Ders Kitabı)**, 11. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2024.

- PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet, **Medeni Usul Hukuku (Temel Bilgiler)**, 18. Bası, On İki Levha, İstanbul, 2024.
- PEKCANITEZ, Hakan, **Medeni Usul Hukuku**, C. II, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017.
- PEKCANITEZ, Hakan, **Medeni Usul Hukukunda Feri Müdahale**, DEÜHF Yayını, İzmir 1992.
- RUHİ, Canan / RUHİ, Ahmet Cemal, **Uygulamada Yargı ve İcra Harçları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.
- RÜZGARESEN, Cumhuriyet, **Dosyanın İşlemden Kaldırılması**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- ŞAHİN, Çağatay Serdar, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca İstinaf Yargılamasında Ön İnceleme Aşaması”, **D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C. 21, Özel S., 2019, s. 2659-2701.
- TANRIVER, Süha, **Medeni Usul Hukuku**, C. I, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2024.
- TANRIVER, Süha, **Medeni Usul Hukuku**, C. II, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- TAŞPOLAT TAĞSAVUL, Melis, “İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilecek Kararlar”, **TBBD**, Y. 2018, S. 4, s. 313-355.
- TERCAN, Erdal / RÜZGARESEN, Cumhuriyet, “Harçlar Kanunu m.28/a ve m.32’nin Mahkeme Kararları ve Yeni Kanuni Düzenlemeler Işığında Değerlendirilmesi”, **Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2010, C. XIV, S. 1-2, s. 137-167.
- ÜSTÜNDAĞ, Saim, **Medeni Yargılama Hukuku**, C. I-II, 6. Basım, Alfa Basım Yayın, İstanbul, 1997.
- YAVAŞ, Murat, **Medeni Usul Hukukunda Temyiz**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2015.
- YILDIRIM, M. Kamil, **Hukuk Devletinın Gereği-İstinaf**, Nesil Matbaacılık, İstanbul 2000.
- YILMAZ, Ejder, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, C. II, Yetkin Yayıncılık, 4. Bası, Ankara, 2021.
- YILMAZ, Ejder, **İstinaf**, 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2005.
- YILMAZ, Zekeriya, **Hukuk Davalarında Yargılama Harç ve Giderleri ile Vekâlet Ücreti**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010.
- YÜCEL, Mehmet, **İstinaf Kanun Yolu**, Legal Yayın Evi, Ankara, 2023.